

БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ.

повременно списание

и а

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ.

Урежда се
отъ

ДИМИТРИА МУТЪЕВА.

ЧАСТЬ II.

ПУЛНА: КНИЖКА ПРВА.

Съдържаниіе:

- I Пѣсни-тъ на Южнн-тъ Славяне.
- II Българско Средоточно училище у Болградъ.
- III Писовски Манастирь.
- IV Мисли отъ П. Касапскаго.
- V Рѣчь Профессора Зеленецкаго.
- VI Български народни пѣсни.
- VII Съвременни лѣтописи.

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖИЦИ:

издаватъ се два пати въ мѣсяць-тъ на 5 и 20 число.

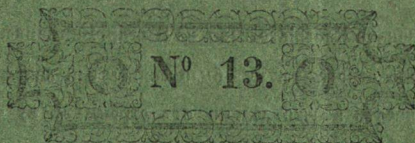
Цена-та на годишно-то издание (24 Книжки) іе:

Въ Цариградъ 5 медж. сребрѣни.

По всичко-то Туреко 5 $\frac{1}{2}$ м. ср.

Въ Сръбїи, Влашко и Молдавіи
6 меджид. сребрѣни.

Една-та Книжка сама $\frac{1}{2}$ м. среб.

ЦАРИГРАДЪ — ГАЛАТА

Въ Книгопечатницѣ-тъ на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

ИЗВѢСТИЕ.

Читатели-ты ся молихть да имхть снисхождение за дѣто не излизхть Книжици-ти на отредено-то си врѣмя. Причина-та ie че главный-тѣ имѣ уредникъ отсѣхтетува отъ Цариградъ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дахть отъвѣдишь десять турскы лири, ще земхть догдѣ сѣ живи безъ никакъхъ заплатѣ Българскы-ти Книжици и по iдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ, коихъ-то ще издаде Българ. Книжнина.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дахть отъвѣдишь пять турскы лири, ще земхть догдѣ сѣ живи сѣ половиныхъ заплатѣ Българскы-ти Книжици и по iдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дахть отъвѣдишь iднѣхъ лиръ турскѣхъ ще земхть догдѣ сѣ живи безъ заплатѣ по iдно тѣло отъ всѣхъ книгѣ не поголѣхъ отъ 5 (пять) типографическы листа, като заплати разносъ-кы-ти на возеніе-то имѣ, а за по голѣми-ти, ако ги приемихть, ще заплащхть относительно повече-то отъ пять-тѣхъ типографическы листа: а за Периодическо-то Списание ако го земхть, ще плащхть iдно бѣло меджидиѣ по мамо.

Б. Д. Главно-то Настоителство на Българ. Книжнинахъ има си печатъ, и все, що сѣ дава отъ странѣ-тѣ му - было записъ или книгѣ - ще носи должный печатъ. Безъ тоѣа печатъ всичко дадено отъ странѣ-тѣ му чете ся незаконно.

Български Книжици.

ЧАСТЬ II.

1858. ЮЛИА.

КНИЖКА ПРВА

ЗА

НАРОДНЫ-ТЪ ПЪСНИ

У

ЮЖНЫ-ТЪ СЛАВЯНЕ

споредъ

Юрій Венелина.

Преднапомяніе.

Отъ други-тъ съчиненія на достопамятныя той-зи нашъ Исторіографъ, всѣкій може да угади и за неговѣтъ брошюркъ » *О характеръ Народныхъ Пѣсень у Славянъ Задунайскихъ* » каквѣ важность има за всички-тъ Славяне, особно за насъ Българе-тъ и Србы-тъ. Настоя-

яще-то начертание не е друго, освѣнь изводъ отъ тѣхъ-зи книгъ, за коѣ-то много има да се каже; но азъ тукъ се ограничавамъ само съ това, колко-то да си напомнятъ наши-тѣ Книжовници за неѣ, та да започнатъ полека-лека да сбиратъ матеріалы за народнѣ-тѣ нашѣ старинѣ, съгласно съ цѣль-тѣ на Българскѣ-тѣ Книжници, както и глѣдаме съ удовольствіе, че взехъ веке оттукъ оттамъ да се пообадятъ малко кой съ отколѣшни народны пѣсенцицы, кой съ нѣкое издырване и друго, що на-татѣкъ все клонни. Споредъ това, ако не съмъ измаменъ можемъ се надѣва, че за-напредъ *ще ся удостоимъ и мы да видимъ на нашый-тѣ языкъ стисанія за изученіе-то и разясненіе-то народнѣ-тѣ си старинѣ*, — макаръ да не бѣдѣтъ какво-то у други-тѣ просвѣтены народы, за кои-то много право въ единъ отъ *»Българскы-ти Книжници»* се приказваше*), — стига само наши-тѣ да пообърнатъ вниманіе на той-зи предметъ, и всичко-то е готово. —

Да се върнемъ сега за реченный-тѣ изводъ, за характера на народны-тѣ Юго-Славянски Пѣсни.

Пѣснопѣяніе-то на Южны-тѣ Славяне подраздѣля се на въспѣваніе *Юначество-то* и на въспѣваніе *Женитѣж-тѣ* (гименей).

Азъ съмъ забелѣзалъ, казва Венелинъ,**) че въ народны-тѣ пѣсни се открыва какъ-то политическо-то, тѣж и нравственно-то состояніе на народъ-тѣ. Има народы, въ пѣсны-тѣ на кои-то не ще видите ни единъ капкъ крѣвь; ще намѣрите развратъ, измамъ, интриги, непочетъ-

*) Видѣть отъ тѣхъ Часть I. Кн. 5, страницѣ 157-158.

**) Въ брошюркѣ-тѣ си: *Объ Источникъ Народной Поезіи вообще и Южно-Русской въ особенности*. Москва, 1834.

ность, даже и магии или отровъ, но ни капчицъ кръвъ; ни сабьи, ни ятаны, нито ножче, съ кое-то простонародный-тъ пѣвецъ да може да си пробие прищкъ.

Но южны-тъ Славяне не сж таквы-зи хора; у тѣхъ въ всичко-то трѣба да има трагедія. Тѣхный-тъ ходъ е правъ величественъ, сценическій; животъ-тъ имъ — трагическа драма. — Ако можахъ да проникна въ нравы-тъ на Българинъ-тъ и Србинъ-тъ, то ще забеляжъ, че *Южный Славянинъ* въ много отношенія скоро се различа отъ всички-тъ други Славянски племена.

Познаваніе-то одного чловѣка или народа не стои само въ едно познаваніе неговъ-тъ външнъ приликъ, облекло и образъ на живѣніе-то; още по много е необходимо да се познай и вътрѣшній-тъ чловѣкъ. Много вътрѣшни или нравственны фizioноміи има; и можемъ ре да сж толкосъ, колко-то сж и народы или нарѣчія.

Твърдѣ е мжчно да стигнемъ до опредѣляніе-то на онова, що показва вътрѣшна-та фizioномія на той-зи или онъ-зи народъ: до него можемъ оти само подирь дълговременно изучаваніе народы-тъ.

Всѣко опредѣленіе безъ писменно потвържденіе или книги, безъ изучаваніе е и бесполезно и непонятно. — Еднаж отъ най-добры-тъ книги, необходимы за изучаваніе-то одного народа, представя народна-та Поезія или *Пѣсни-тъ*.

Пѣсня е викъ, а ный выкаме вынаги за онова, кое-то ны подбужда на радость или скърбъ, на смѣхъ или плачь.

Пѣсня-та въ Южныя Славянинъ е сладкодумна и дълга като задна-та пола на мантиѣ-тъ на отколѣннъ нѣкоѣ Олимпійскъ Богинѣ; но та-зи величаво-сложенна

мантія е нашерена съ алены, кървавы пятна. Движенія-та на тѣзи богинѣ съ внезапны и рѣшителны; тѣ съ движенія Белонины: споредъ тѣхъ, като сѣдимъ, ще видимъ, че тя е величаво-сърдита; и сърдита и огорчена. Высоко-то нейно чело се хубавѣй съ вѣнецъ на побѣдж-тѣ.... Тя до сущъ не прилича на уличны-тѣ момы, кои-то сѣдѣтъ по враты-тѣ, и ся усмихвѣтъ на пѣтници-тѣ, или ходѣтъ на кладенецъ за водѣ. Тя не се ухлѣбва всѣкому, кой-то ѣ сръщне или стигне, защото е умислена: тя, — богиня-та на Южны-тѣ Славяне, — мысли за животъ-тъ и смръть-тѣ на чловѣкъ-тъ и на-роди-тѣ....

Вый виждате, драгій ми читателю, че всичка-та тази риторическа буфуннада, или, по български да река, тѣзи книжевны гатанки нищичко не ви поеснявѣтъ. И тѣй ный подобрѣ да пристѣпимъ къмъ работа-та, и да захванемъ съ васъ по малко да изучаваме Южни-тѣ Славяне прѣзъ тѣхны-тѣ народны пѣсни и обычаи.

*

*

*

Между Българе-тѣ и Србы-тѣ, както казва Караджичъ, и сега още има обычай да крадѣтъ момы, кои-то за това се и наричѣтъ *отмици*, *отпѣхнѣты*.*) Момцы-тѣ охотно тичѣтъ по тѣзи работѣ, като се викѣтъ единъ други: *хайде, бе да ти земнемъ тѣ-зи или онѣ-зи двѣ войкѣ*. За тѣзи работѣ тѣ се обрѣжвѣтъ, като войници на бой; привардвѣтъ момѣ-тѣ около хармана или на извѣръ-тъ,

*) То е, види се, що ный наричаеме *Пристанки*, които ставѣтъ по стовѣръ на момѣ-тѣ съ ергенъ-тъ, когато се либѣтъ и искѣтъ да се вземѣтъ, а родители-тѣ ѣ не ѣ давѣтъ.

кога иде за водѣ, — и вижѣ, че ѣ счепкали и повлекли подирѣ си. Нѣкога *отмичари-тъ*, като разбойници, нападѣжѣ на домѣ, свѣрзѣжѣ рѣце-тѣ на баща-та и братьѣ-та момины, дордѣ да ѣ повлѣжѣтъ. Ако нѣкоѣ *Радка* или *Драганка* неще да вѣрѣ слѣдѣ тѣхѣ, едни ѣ улавѣжѣ за косѣ-тѣ, а други изотзадѣ налагѣжѣ съ тоѣги, — и да виднѣ тогасѣ какѣ опѣва предѣ тѣхѣ!

Тѣврдѣ често дѣвохищеніе-то става съ крѣвнинѣ, а най-много ако то се случи срѣдѣ село; защо-то ако момины-тѣ роднини искѣжѣ да забранѣжѣ кѣщѣ-тѣ, тогасѣ на едно грѣмѣваніе всички-тѣ селяне се сбирѣжѣ и тичѣжѣ съ пушки, пищовы, брадѣвы и ножове, и ето ти единѣ бой до Бога! Но обыкновенно момѣ-тѣ захѣважѣ работѣ-тѣ съ привардѣваніе, тѣѣ щото ненападѣжѣ тамѣ, гдѣ-то знаѣжѣ, че у момѣ-тѣ има много роднини, или ако е село-то голѣмо.

За тѣ-зи работѣ безстрашны-тѣ похитители пакѣ не-сменѣжѣ съ момѣ-тѣ да се еѣжѣ право вѣ село-то на любовникѣ-тѣ ѣ, защо-то ѣнѣжѣ почти слѣдѣ тѣхѣ вѣрѣ потеря; а водѣжѣ ѣ пѣрѣвѣнѣ вѣ нѣкоѣ дѣбравѣ, гдѣ-то ѣкѣжѣ и нѣкоѣ попѣ, кой-то ще, неще, трѣба да ги вѣнчѣѣ ако нѣ вѣ колыбѣ, то и подѣ нѣкоѣ букѣ. Сетнѣ ѣеке завежѣжѣ вѣнчаннѣ-тѣ годеничѣ вѣ кѣщѣ-тѣ на годеникѣ-тѣ. — Ако потеря-та стигне до село-то, гдѣ-то е заѣдена черноока-та или руса-та мома, тогасѣ селяне-тѣ излазѣжѣ чинно да ѣ посрѣщнѣжѣ и стѣпѣжѣ вѣ прѣговори за мирѣ. Ако се примирѣжѣ, работа-та добрѣ отива, и захѣважѣ *сѣдѣжѣ-тѣ*; но ако се непримирѣжѣ, тогасѣ хайде по конаѣ, — или при Каднѣ или при Владѣкѣ, — и тамѣ имѣ се ѣѣжда сѣдѣ-та за полѣжѣ или на еднѣ-тѣ или на другѣ-тѣ странѣ.

Тѣй както *дѣвохищеніе-то* между Южны-тѣ Славяне се случава твърдѣ на-често, то и *женитба-та*, — та-зи най поетическа страница въ животъ-тѣ чловѣческій, — у тѣхъ подобно на-често бива опръсканъ съ кръвы. Ето защо южны-тѣ Славяне обичатъ да въспѣвватъ женитбѣ-тѣ на того-зи или на оно-го-зи: тя представя бой; слѣдователно тя сама по себе-си е веке *юнашка* (геройска) пѣсня, *Поема*.

И таквы-зи сѣ наистина повече-то Български-тѣ и Србски народны пѣсни; но на злѣ честь у насъ нема още сбаты и записаны доста отъ тѣхъ, та да спомнимъ тукъ нѣкожъ за примѣръ. А у Србы-тѣ гледаме :

Женитба Павла Плетыкосы въ 167 стиха

- Ивы Сѣнянина — 597 —
- Оодора Задранина — 650 —
- Краля Вукашина — 305 —
- Царя Душана — 690 —
- Максима Черноевича - 1225 —

и много други такви-зи женитбы, кои-то тука не е редъ да пречитаме всички-тѣ, а за една само на-късо нека раскажемъ. Тя е женитба-та на Ивана Сѣнянина, и захваща тѣй:

- Вино пію тридесять Сѣняна
- У бѣлу Сѣню на каменю,
- У дворове Сѣнянина Ива. •

Въвъ тѣ-зи дружинскѣ здравицѣ единъ отъ другари-тѣ попыталъ:

- О Иване, Сенскій Капитане!
- А зашто се не женишь, Иво?
- Дали немашъ за женитбу блага,
- Далъ ти ни-кой не дае дѣвойку? •

Той мълчи; други пакъ говори:

- » Ако немашъ за женитбу блага,
- » Насъ ето не тридесять Сѣняна,
- » Свакій ще ти позаймити блага,
- » Ищи, Иво, у кога ти драго;
- » Ако никой не дае дѣвойку,
- » Насъ ето не тридесять Сѣняна,
- » Свакій има у двора дѣвойку,
- » Кой секу, кой милу терку,
- » Ищи, Иво, кою тебе драго,
- » Свакъ ще дати за тебе дѣвойку. »

Ето какво бива Юго-Славянскій другарь! *Иванъ Капетанъ* желялъ, тѣжалъ; другари-тѣ му предлагать дѣвойкѣ, и, ако нема пары, тѣ му думжтъ, че не сѣ само тридесять: всѣкій може да му заемни; нека иска каквото обича, само да не тѣжи. Но *Иванъ Капетанъ* неще да се жени ни за *Срѣкинѣ*, ни за *Кадѣнѣ*, докато е жива *Айкуна мома въ Удбина Града, мила сестра Ферцова!* А каква бѣда! добры-тѣ юнацы, като предложили на другарь-тѣ си кой дѣщирѣ, кой сестрѣ и злато — пары, колко-то иска, сега на-радо сърце се накарвали на бой да си положжтъ и главы-тѣ! Предприеманіе-то было страшно; ꙗщо-то отивали на явнѣ смъртъ: но по-много-то отъ тѣхъ, като истрѣзнѣли, не си стоели на думж-тѣ; итѣй работа-та не се свършила пакъ безъ Герой. Братъ му *Миланъ* завлѣкълъ хубавѣ-тѣ *Айкунѣ*, избилъ потерѣ-тѣ *Удбинскѣ*, срѣщналъ на пѣтъ до 30 Сѣнски момы, похитены отъ *Удбинцы* (между тѣхъ и сестрѣ си *Ангелѣ*); отѣрва ги всички-тѣ, завежда ги у тѣхъ въ това време, когато му стрували помянъ —

за Богъ да прости; радватъ се — сядхъ на трапезѣ
— пийтъ му за здравіе-то, а той на-подирь брату си,
като вика:

« Сѣнянинъ Иво!

« На честь тебе Удбинцина глава,

« И на честь ти Айкуна дѣвойка. »

« Ето за растушкѣ вамъ и *мъртва глава!*

Страшно наистина да гледаме мъртвѣ, умрѣлѣ главѣ!
Защо-то въ тѣ-зи картинѣ чловѣкъ се намѣрва въ най-
горѣнѣ степенѣ на отвратителностъ и страхъ. Подобни
картинѣ необича да гледа нито Московецъ, нито Сло-
вакъ, нито Чехъ, нито Лѣхъ. Но Българину, Србину,
Бошняку, Херцеговцу и Черногорцу все е едно; той на
нея гледа съ услаждение. Ето защо и *Миланъ*, съ търже-
ственно въсхищение на трапезѣ-тѣ извадилъ изъ турбѣ-
тѣ топѣ-тѣ още главѣ Удбинцина, предъ братѣ-тѣ си
и младѣ-тѣ му невѣстѣ — бѣлѣ каджикѣ, предъ сестрѣ
си и други-тѣ тридесѣтъ момичета! — *О! мъртва глава*
е най-добъръ стихъ въ народны-тѣ пѣсни на Южны-тѣ
Славяне; и това показва колко сѣ тѣ ожесточени, колко
люты и кръвници!

Но да не хванемъ да се гнусимъ отъ той-зи ха-
рактеръ на Българе-тѣ и Србы-тѣ; защо-то при недо-
статѣкъ-тѣ въ общественно-то образование, той проис-
хожда отъ силны побудителны причины, особно като е
наслѣдственно достояніе на народѣ-тѣ. Ако дыримъ тѣ-
зи люты варвары, кои-то, споредъ *Гизо* и други-тѣ, ка-
то се отличавали по духъ юнашкѣй, сасыпали Римскѣ-
тѣ държавѣ (Имперіѣ); то ще намѣримъ, че сѣ ѣ
сѣсыпали само двѣ Славянски племена.

Тѣй ни казва Логика-та да вѣрваме, ако тѣ-зи Славянски племена сѣ населявали нѣкогашъ Римски-тѣ области. Тя пакъ казва да дъримъ *духъ Рыцарскій, духъ юнашкій* между Славяне-тѣ, нежели въ Скандинавцы-тѣ. Тогасъ Исторіа-та ще се премири съ Логикѣ-тѣ.

Състояніе-то на героизмъ-тъ у Юго-Славяне-тѣ е засвидѣтелствовано отъ Исторіѣ-тѣ на всички-тѣ времена, и, ако *Героизмъ-то* составя главнѣ-тѣ струнѣ въ чувствованія-та на Българинъ-тъ и Србинъ-тъ, то и въ тѣхны-тѣ пѣсни владѣе пакъ *Героизмъ*. Споредъ това ный трѣба да гледаме съ хладнокровіе отъ поетическѣ-тѣ странѣ и още безъ предубѣжденіе на тѣ-зи мъртвы главы, както гледаме на лютость-тѣ и неистовство-то на Омеровы-тѣ Герои.

Отличителна-та черта въ поезіѣ-тѣ на *бодры-тъ* и *юрски* народы е *люто-сть, остро-та*, подобна на люто-сть-та на тѣхно-то естество, на тѣхно-то мѣсто. Въ тѣ-зи народнѣ поезіѣ нема нито тѣжъ, нито уныніе, какво-то въ поезіѣ-тѣ по равны-тѣ еднообразны страны. Горско-то естество тѣй осладѣва душѣ-тѣ на горцъ-тъ! Тѣй шери, пѣстри негово-то развлеченіе, неговъ-тъ гледъ! Въ горы-тѣ чловѣкъ по-дълбоко може да се замысли, но никога не ще му дотѣгне, никога не ще му се нажели, какво-то въ поле-то: защо-то само естество-то тамъ е весело, растушно, плѣнително! Мысль-тъ на тѣ-зы стары Славяне е высокъ; тѣхно-то чувство се растѣга, расширява между подножіе-то и върхъ-тъ на исполнски-тѣ предмети; тѣхно-то око лѣти на високо като орелъ-тъ, и се спуща на-долу като соколъ-тъ. Таква-зи е природа-та на Горцъ-тъ! Той отъ тѣжъ,

отъ кахъръ може да се убѣси въ странѣ равнѣ, еднообразнѣ, безкартиннѣ! Много още можахме ре, защо да има таква-зи разлика между Южны-тѣ и други-тѣ Славяне; но не е тукъ мѣсто за той-зи предметъ.

Да забелѣжимъ още, че и въ пороцы-тѣ на Горскій-тъ житель има нѣщо-си разытелно, и та-зи разытелность е, що Гърцы-тѣ наричали *Героизмъ*. Пѣсня-та може да бѣде героическѣ нѣ зашто-то въ неѣ се гледа кръвнина; но зашто-то поетическій-тъ нейнъ духъ нечаянно бѣва поразителенъ.— Туй нека се каже изъобщо.

(Слѣдува).

БЪЛГАРСКО СРЕДОТОЧНО. ЗУМЛИЩЕ

ВЪ

БОЛГРАДЪ.

КНЯЗЬ НИКОЛАЙ КОНАКИ-ВОГОРИДИ.

Каймакамъ на Молдовско-то Княжество.

Понеже общенародно-то образование е едно отъ основанія-та на Общество-то и съставлява най-крѣпкото поручителство на умствения животъ на всяка Държава, по това начало на неотрицателна една истина съсъ особенно благодареніе приехме Мы просбата, коя-то Ны представиха презъ Януаря мѣсець-а текуща-та година, общества-та на жители-те по колоніи-те на Бессарабія, недавно присоединени на Молдавія, по сила-та на Парижкій-а трактатъ отъ 30-го Марта 1856, чрезъ кого-то речени-те колонии по основаніе на права-та и пріимущества-та даровани имъ отдавно время и обезпечени чрезъ особни закони, пожелаха да имъ ся удобри усуществованіе-то на едно народно средоточно учебно завѣдѣніе на седмогодишенъ курсъ въ Болградъ, върху първоначални-те малки учебни завѣдѣнія, кои-то существува-тъ и кои-то, още ще ся натък-матъ по прочи-те колоніи.

Сіе исканье на кое-то цѣль-та е разпространеніе-то и развитіе-то на общественно-то образование между народонаселеніе-то на тая нова часть отъ Молдавія, като быде рекомандованно отъ насъ на министерство-то церковныхъ дѣлъ и Народнаго Просвѣщенія, за да ся положи въ дѣло съгласно съсъ пожалованія-та, кои-то ся ищатъ отъ важни-те обстоятелства на присъединеніе-то и на привилегіи-те колонійски, реченно-то Министерство: като пригледа и разсуди това дѣло съсъ всички-те пристойни форми и съсъ единовременно споразумленіе и приѣмване на колони-те депутати Г-нъ Банъ Панаіотъ Грекуло, и Г-нъ Николай Парушовъ, нарочито проведенни отъ общество-то съ именно пълномощіе (за тая работа), опредѣли доложени-те Статути (уставы), кои-то, въ слѣдствие ся предложиха извънреднаго совѣта на осмотреніе, и той ги намери съгласни съсъ потреба-та и обстоятелства-та днешни на колоніи-те; и чрезъ рапортъ-агъ си подъ № 2267 предложиха намъ на потвърдженіе.

И така по изгледъ-а на вышензложенни-те, чрезъ кои-то, право-то на Романскійа (Молдавскій-а) языкъ, не ся угнѣтыва; мы удобряваме и потвърдяваме усуществуваніе-то на средоточно-то учебно завѣдженіе въ колонія Болградъ, какъ-то и на първоначални-те училища по колоніи-те на слѣдующи-те основанія и уставы, на кои-то, съдържаніе-то е какъ-то слѣдува.

§. 1.

1. Народно-то средоточно учебно завѣдженіе въ Болградъ, ще ся обдържава отъ общи-те доходи на община-та Болградска, и на други-те 39 общини: колони на

Бессарабія-та съединни-те съсъ Молдавія, познати до нынѣ подѣ названіе Села колонійски. Тія доходи ще ся земають отъ продаванье-то въ наемъ на полѣви-те крачмы, отъ пароны переправы (мостове) и отъ рыбы ловли, по езера-та кои-то ся нахождатъ по земля-та на тия 40 общины.

2. Полѣви-те крачмы, паронни-те переправы и рыби-те ловли ще ся продаватъ въ откупъ публично въ управленіе-то на Болградски-те колоніи.

3. Опреѣленный-атъ залогъ за откупъ-атъ ще ся сохранява въ управленіе-то, а приходи-те на горѣреченни-те откупы ще ся приѣмватъ посредствомъ сѣщаго начальства отъ попечительный-а комитетъ на народно-то учебно завѣдѣніе отъ Болградъ, кой-то камитетъ ще ся съставя, какъ-то подолу ся указува.

4. Централно-то училище ще бѣде отворенно за всекиго колониста, сиромыхъ и богатъ непомалко, и за какви да е юноши православнаго вѣроисповѣданія.

5. Понеже открытіе-то на това училище има за цѣль укрѣпленіе-то на нравственность-та на всичко-то водвореніе Българско и Влашко отъ Молдавія, и да предуготовлява юноши-те не само за да бѣдѣтъ учители, писари по колоніи-те, и да имъ даде понятія за земледѣліе, зоологія и тѣрговля, но да отвори единъ пѣтъ и на оныя юноши, кои-то имѣюци природно дарованіе и жаланіе за едно повысоко образованіе, бы ся рѣшили за усьвършенствованіе на науки-те да идатъ по чужди дѣржавы; заради това и науки-те кои-то ще ся придаватъ въ това учебно завѣдѣніе споредъ средства-та, трябва да бѣдѣтъ съобразни съсъ тая потреба.

6. Все-те науки въ това учебно завѣдѣніе ще ся

на Молдавски и Български языкъ, на кои-то ще ся тѣл-куватъ и странны-те языцы. Въ първоначални-те же училища, кои-то ще ся натѣкмятъ по сички-те колонии, наука-та ще ся преподава на влашки языкъ по оныя села гдѣ-то повече-то народонаселеніе было бы Влахо-Молдавско, а на Български языкъ тамъ, гдѣ-то повече-то народонаселеніе е Българско; съ това обаче, чи и за тѣя изученіе-то на Молдавскій-атъ языкъ да бѣде обязательно.

7. Въ слѣдованіе на положенно-то това начало чрезъ 6^и погорѣ пунтъ, Професори-те на това учебно завѣдѣніе, должны ще бѣдѣтъ: да знаятъ и двата языцы, Молдавскій-а и Българскій-а, или да бѣдѣтъ Професоры отдѣлно и за двата тѣя языцы.

§. 2.

1^о Понеже въ Колоніи-те за сега ще бѣде само едно средоточно Училище, кое-то треба да удовлетворява какъ-то ся рече, потреби-те на жители-те на вси-те Колоніи, заради това курсъ-а на науки-те, что ще ся придаватъ въ това учебно завѣдѣніе, ще ся рездѣлятъ на два отдѣла: курсъ-а 1^о Отдѣленіе ще ся съвършава въ продълженіе на три години, и на второ-то за четири, а всичко-то за седмъ години.

2^о Първо-то Отдѣленіе ще бѣде опредѣленно за оныя отъ юноши-те, кои-то подиръ окончаніе-то на тригодишны-те науки, пожелали бы да станатъ учители или писари по села-та на Колоніи-те, или да влезатъ во класъ-атъ на художници-те, на търговцы-те и пр.

3^о Оныя кои-то ще слѣдуютъ второ-то отдѣленіе ще получаватъ Атестати за окончаніе-то на коллегіални-те

науки, потвърдени отъ Министерство-то и ще иматъ права-та, кои-то училищный-а уставъ обезпечава въ о-
ползованіе отъ общо-то право на Държава-та.

4° Науки-те на 1^а курсъ ще ся наредатъ така щото да могатъ да ся окончатъ въ три години, а оныя отъ вторый-а курсъ за четири еще години. —

Науки-те кои-то ще ся придаватъ въ Средоточно-то Училище слѣдующи-те сж:

Въ Първото Отдѣленіе

1. Тълкуване на Катихізмъ-атъ.
и Священна Історія.
2. Молдавски и Български язицы.
3. Аритметика и Начала отъ Гео-
метрія.
4. Землеописаніе.
5. Кратка Естественна Історія.
6. Отечественна Історія.
7. Понятія за Търговля-та.
8. Рысуванье и Краснописаніе.
9. Русскій языкъ } но тия неще
10. Греческій языкъ } бждѣтъ обя-
зателни.

Въ Второ-то Отдѣленіе.

1. Законъ Божій напространно и
правоученіе съ тълкованіе на длѣж-
ности-те на человекъ-а като Хріс-
тіянинъ и като Гражданинъ.
2. Писменность Молдавска и Бъл-
гарска.
3. Латинскій языкъ.
4. Славянскій языкъ.
5. Математика и Механика.
6. Обширна Отечественна Історія.
7. Всеобща Історія.
8. Естественна Історія обширно.
9. Физика.
10. Агрономія:
11. Граждански Закони.
12. Понятія за Търговля.
13. Французскій языкъ } не обяза-
14. Греческій языкъ } тельни.

§. 3.

ЗА УПРАВЛЕНІЕ-ТО НА УЧИЛИЩЕ-ТО.

1° Управленіе-то на това училище ще ся повѣри на три Настоятели избрани по вышегласію отъ първи-те Колонисти на общины-те, кои-то заедно съсь Директора

на училище-то и подъ предсѣданіе-то на Управителя колонійски ще съставляватъ Попечительный-а Комитетъ.

2. Избраніе-то на тѣя три члена и на единъ Кандидатъ, ще става отъ общины-те, кои-то ще ся приглашаватъ отъ правительство-то въ управленіе-то на всяки три години еднажды на 1^о Ноембря. Начицъ-а на избраніе-то ще бжде слѣдующій-а: оныя 21 Села на Исмаилскій-а Округъ ще проваждатъ 42 Депутати на Болградъ, по два то есть отъ всяко Общество или Село: и оныя 19 Села на Кахуло-Прутскій-а Округъ, ще проваждатъ все тамо 38 Депутати, кои-то вси-те ще избиратъ трима-та члена на попечительный-а Комитетъ и едного Кандидата.

3. Речени-те членове и Кандидатъ-атъ, ще бждѣтъ избранны какъ-то ся спомена на продълженіе за три години: и нещатъ могатъ ся оттегли отъ такава длъжность преди истеченіе-то на тоя срокъ безъ законна и достойна за уваженіе причина.

4. Избрани-те не щатъ могатъ ся познава за членове на Попечительный-а Комитетъ нити ще могатъ дѣйствува тѣхните длъжности, освенъ по потвържденіе на Министерство-то. Въ случай на запраздненіе нѣкому отъ членове-те чрезъ смъртъ или други обстоятелства, ще ся заемва негово-то мѣсто отъ избранный-а Кандидатъ.

5. Попечительный-а Комитетъ ще събира всички-те вързани доходи и ще ся съхраняватъ въ особна касса подъ печать училища, коя-то печать ще бжде съставленна отъ четири частицы отъ кои-то едната ще пастри Директоро, а другите три ще пастрятъ трима-та избранны членове всякъ по една.

6. Отъ събрани-те количества ще ся плащатъ отъ попечительный-а Комитетъ жалованія-та на Професори-те и прислуги-те училищни, ще ся купуватъ книги за Книгохранительница (Библиотека); и ще ся отпущатъ вси-те потребни иждивленія за содържаніе-то на училище-то, всички-ти тія споредъ сметка-та на разноси-те, коя-то ще ся съставлява отъ П. Комитетъ, и ще ся одобрява отъ Министерство-то Церковныхъ Дѣлъ и Народнаго Просвѣщенія.

7. Ако доходы-те превъзвѣдѣтъ иждивленія-та тогава излишно-то ще може да ся употреби, за спомагае на юноши старательни но бѣдни. Начинъ-а на спомаганіе-то ако бы да е денежно пособіе или за съдържаніе на внутренный нѣкой ученикъ, ще ся рѣшава на свое время.

8. Сметка-та на иждивленія-та, ще ся прави во всяка година съсъ три мѣсецы напредъ, преди да истече ветхата сметка на иждивленія-та, а подиръ удобреніе-то ѿ ще ся обнародува.

9. Въ привѣршеваніе-то на година-та Поп. Комитетъ ще дава отчетъ за дѣйствія-та си на Министра Просвѣщенія и особенно ще дава отчетъ заради употребленіе-то на сумми-те записани-те въ сметка-та, а Министерство-то ще обнародува изходъ-атъ за общо вѣденіе.

10. Поп. Комитетъ дѣлженствува единъ пѣтъ, и ако е нужда, и два пѣти въ недѣля-та да ся събира въ день и часъ опредѣленъ заедно съсъ Професори-те за да ся совѣтува за полза-та на училище-то.

11. Каква и да бѣде мѣрка, коя-то бы ся благоразсѣдила отъ таковъ Комитетъ неще ся полага въ дѣйствіе, освенъ подиръ удобреніе-то ѿ отъ Министра Просвѣщенія.

12. Поп. Комитетъ ще има право-то да рекомандува на Министерство-то всички-те професори, кой-то като ги намери съсъ потребни-те качества ще ги назначава въ служба-та имъ.

§. 4.

ЗА ДОЛЖНОСТИ-ТЕ НА ДИРЕКТОРА.

1. Должности-те на Директора сж оныя отъ IV^о Отдѣленіе на училищный-а уставъ съсъ потребно-то преизначваніе за негово-то особено положеніе. —

2. Директора ще има одного Секретаря съсъ опредѣленно жалованіе заради веденіе-то на преписка-та на училище-то и на Поп. Комитетъ съсъ Министра просвѣщенія, и за веденіе на училищны-те книги и регистри.

§. 5.

ЗА ПОМѢЩАНІЕ-ТО.

1. Въ училищный-а домъ при опредѣлени-те стаи съсъ сичка-та удобность за помѣщаніе-то на 7 класове, ще ся прибави еще една особна стая, въ коя-то ще ся събиратъ разни-те службаша и професори подиръ окончаніе-то на уроцы-те. Тая стая ще служи такожде и за събранье-то на училищный-а совѣтъ и за съхраненіе-то на училищни-те принадлежности, какъ-то атласи, географически глобуси, журнални книги и пр.

Ще ся назначи още една стая какъ-то за собственна-та училищна Книгохранилища така и за книги-те дѣто ще ся за проданъ.

§. 6.

1. Управление-то на училище-то одължава ся: а). Да има *уставъ-а* напечатанъ като основаніе на това училище. б) Програма напечатана за науки-те разпредѣлени на класове, предмѣти и вопросы и пр. в) една кондика за записване-то какъ-то на поступивши-те тѣй и на новопоступающа-те дѣца. г) една Кондика за вписване-то въ нея документи-те за рождение-то и класса-та на ученицы-те. д). Журнали за отмѣтка на ежедневни-те успѣхи и обхождение-то на юноши-те по день, мѣсяць и година. е). една книга за вписване на общи-те замѣчания и мнѣнія на профессори-те въ отношеніе на преподаване-то.

§. 7.

ЗА БИБЛИОТЕКА-ТА.

1. Ще ся състави една Книгохранителница съсъ общи пары, и найпърво ще ся накупятъ за нея оныя книги, които сѣ нужди за ученицы-те. Листатъ на книги-те съсъ кой-то ще слѣдува да ся снабди Книгохранителница-та училищна, ще ся съставя по усмотреніе-то на професоры-те; и чрезъ Поп. Комитетъ, ще ся проводи на Министерство-то, кое-то ще я одобрява.

Замѣчаніе. Въ Книгохранителница-та ще ся държатъ и оныя учебни книги, кои-то ще сѣ проводени отъ Министерство-то зада ся продаватъ на ученицы-те съсъ съобщенна-та цѣна по всичка-та държава.

2. Тая Книгохранителница ще бѣде управляема отъ одного Назирателя безъ плата избранъ отъ между професори-ти за по една година.

3. Книгоназирателя ще държи три кондики, една за книги-те дето съставляватъ Книгохранителница-та, друга една за присланны-те книги за продаване, и една трета за да записватъ въ нея продадени-те книги.

4. Въ оканчаніе-то на годината Книгоназирателя ще дава отчетъ за управление-то на Книгохранителница-та попечителному комитету, кой-то ще донося това во свѣденіе на министерство-то за усмотреніе и удобреніе.

5. Придаване-то на книгохранителница-та отъ единъ назиратель на други, трябва да става уредно; и всякъ отъ тѣхъ ще отвѣщава за тѣти-ти, кои-то могатъ да ся укажатъ отъ зло-то му управление.

§. 8.

ЗА НАУКА-ТА

1. Програма-та на науки-те раздѣлени по часове, ще ся натѣкмява отъ совѣтъ-атъ на професори-те заедно съсъ деректора, а поп. комитетъ ще представя и нея министерства наукъ на усмотреніе и удобреніе, и токмо съсъ подтвержденіе-то негово ще може да ся положи въ дѣло.

2. Колко-то за время-то на учебна-та година на празнични-те дни, на произвождане-то на испытанія-та и за отпусъ-атъ, ще ся слѣдува по опредѣленіе-то на училищный-а уставъ, въ V Глава I Отдѣленіе и на VI Глава.

§. 9.

ПРОФЕСОРИ-ТЕ.

1. Правата и длѣжности-ти на професори-ти ще бждатъ оныя, кои-то ся предвиждатъ въ стран. II, Гла-

ва II, отъ училищны-а уставъ, съсъ надлежащи-те измѣненія на настоящи-те уредбы; а именно въ колко-то ся отнoса на начина на тѣхно-то постановление въ тая длъжность и на языкознанія-та имъ.

2. Поп. Коммитетъ заедно съсъ профессри-те ще има право да предлага нови уредбы за преподаваніе-то на наука-та и на порядокъ-атъ (послушность), обаче, за да ся поставяватъ тія уредбы въ дѣйствіе требува да иматъ удобреніе-то министерства.

3. Профессори-те ще държатъ месечни полугодишни списацы за замѣчанія-та на юнуши-те: Тія списацы ще ся проводятъ на министерство-то, за да ся слѣдува съсъ тѣхъ споредъ училищный-а уставъ.

4. Профессори-те всегда що носятъ съсъ себе въ класове-те журналы, за вписваніе на замѣчанія-та дневни и лично-то призваніе.

5. Профессори-те заедно съсъ директора ще приемватъ въ учебно-то завѣдѣніе дѣца колонисти и неколонисти, и ще ги нареждатъ по класове-те по сила-та на знаяне-то имъ.

6. Профессори-те ще иматъ позволеніе да държатъ въ домовѣ-те си юноши споредъ погоды-те дето ще направятъ съ родители-те имъ. Удѣляяющи ся въ таковъ случай да внимаватъ за нравственно-то имъ повѣдѣніе и за уредно-то имъ ходяне въ училище-то. Число-то на юнуши-те, кои-то ще може да държи единъ профессоръ ще ся ограничи за сега до петъ души. — А за помногу нужно ще е да иска предварительна воля отъ министерство-то, кое-то въ такъвъ случай ще има въ виду здравословни-те начала.

§. 10.

**ЗА ПРИЕМВАНЬЕ-ТО НА ЮНОШИ-ТЕ ВЪ
УЧИЛИЩЕ-ТО.**

1. Число-то на юноши-те, въ средоточно-то това училище не може да ся уграничи.

2. Юноша, кой-то ще постъпи въ первый-а класъ на средоточно-то училище изыскува ся да знае да чети, краснописаніе и четири-те дѣйствія отъ Числительница-та, Молитвы-те и кратка Священна Історія. —

3. Ако нѣкой юноша, кой-то е свършилъ наука-та въ нѣкое първоначално училище отъ Колоніи-те, пожелае да постъпи въ средоточно-то учебно завѣдѣніе, длъженъ е да покаже свидѣтельство отъ онова училище съ добри замѣчанія, а напротивъ ще ся подчине на изново испытаніе, и неще може да ся приемне освень, ако ся найде доволно предуготовленъ.

4. Какъ-то дѣца-та на Колонистите, тай и други дѣ-то ся учатъ по домъ-а си, могатъ да ся приемватъ подиръ испытаніе въ единъ отъ класи-те споредъ силата имъ.

5. Дѣца-та на колонистъ-а и други, кой-то сж ся учили вѣнъ отъ колоніи-те ще ся приемватъ въ това училище споредъ 3 брой отъ той §.

§. 11.

**ЗА ДОЛЖНОСТИ-ТЕ НА РОДИТЕЛИ-ТЕ ВЪ ОТ-
НОШЕНІЕ НА ПОСТАВЯНЬЕ-ТО НА ДѢЦА-
ТА СИ ВЪ УЧИЛИЩЕ-ТО.**

1. Всякъ колонистъ, като участникъ на общи-те

приходы, ще има право да поставя дѣца-та си въ централно-то училище (§ I. точка I.)

2. Всякъ родителъ, кой-то бы пожелалъ да постави дѣца-та си въ училище-то былъ колонистъ или не, ще ся съобразявать съсь время-то на приѣмване-то споредъ Уставъ-атъ.

3. Всякъ, на поставанье-то на дѣца-та си въ средоточно-то училище, длъженъ е да ся яви на директора съсь просбъ и да прѣстави свидѣтельство на класса-та, на рождѣние-то и на оспо-прививаніе-то на юношъ-а.

4. Родители-те въ слѣдъ поставлянье-то на дѣца-та си въ средоточно-то училище, длъжни сж да ся грижатъ за нужды-те имъ книги и пр.

5. Какъ-то колонисти-те отъ други колоніи, тай и чужденцы-те слѣдъ намѣстванье-то на дѣца-та си въ училище-то длъжни сж да имъ намератъ обиталища при познати Господари съсь добра нравственность, или да ги повѣрятъ на грижа-та на профессори-ти. —

§. 12.

ЗА ПРАВА-ТА НА ЮНОШИ-ТЕ, КОИ-ТО ЩЕ СЪ- ВЪРШАВАТЪ КУРСЪ НАУКЪ ВЪ СРЕДО- ТОЧНО-ТО УЧИЛИЩЕ.

1. Аттестати-те за окончаніе-то на науки-те съдържаемы въ I и въ II^о отдѣленіе ще ся отпущатъ съсь надлѣжащи-те замѣчанія на сички-те предмѣти дѣто ся изучили. Такови-те ще ся отпущатъ отъ директора заедно съсь учители-те, ще ся потвърдяватъ отъ Поп. Комитетъ и ще ся потвърдяватъ и отъ Министерст-ва Наукъ.

2. Всякъ младець, кой-то ще ся укаже достойнъ

и приѣмне Аттестатъ споредъ горѣуказаный-а видъ, може да занимава мѣсто за учитель.

3. Въ средоточно-то училище ще ся приуготовлява; два реда на учители: а) учители на Ланкастерски-те училища колонійски и учители за сѣщо-то централно училище. б) учители-те за Ланкастерски-те училища, трябва да изучаватъ науки-те на три-те първоначални класове, а оныя отъ II разрядъ цѣль курсъ наукъ централнаго училища.

4. Споредъ какъ-то ся указа въ 2 §. Число 3. отъ тѣхъ Статути, юноши-ти кои-то ще добыватъ добри Аттестати за окончаніе-то на науки-те II^{го} Отдѣленія; ще иматъ право, ако пожелаатъ, да постѣпнѣтъ въ Статска гражданска или военна служба.

§. 13.

1. Собствены-те уряды за длѣжности-те на юноши-те относительно къмъ учители-те и поглавари-те нѣхни, какъ-то и опредѣленіе-то на наказанія заради недостатъцы-те имъ и приступленія-та и пр. ще ся съчиняватъ отъ Попечитѣльный-а Комитетъ по споразуменіе съсъ учители-те, съобразно съсъ мѣстна-та жизнь, обичаи и нрави; но нещатъ ся полага въ дѣйствиѣ предъ да бждѣтъ усмотренни и одобренни отъ Министерства Наукъ.

§. 14.

1. Всяко измененіе, кое-то ся намери необходимо да ся направи въ той-зи уставъ, ще бжде само съсъ предварително-то позволеніе Министерства Церковныхъ дѣлъ и народнаго Просвѣщенія Княжества. А зада бы могли колонійски-те училища да ся поведатъ по горѣуказани-

те уредбы подъ зависимость-та на Министерство-то Наукъ отъ Княжество-то, кой-то е обязанъ да внимава отъ близу исполненіе-то на сички-те точки (членове) отъ кои-то ся съставлява той уставъ, отпущихме настояща-та грамота чрезъ Министра внѣшнихъ дѣлъ на Департаментатъ Церковныхъ дѣлъ и народнаго просвѣщенія. Даде ся въ столничный градъ Яшъ, лѣто тысяща восьмь-стотинъ и пятьдесятъ и восемь месѣца Іюня 10го дня.

(подписанъ) НИКОЛАЙ КОНАКИ ВОГОРИДИ

сподписанъ МИНИСТРЪ ВНѢШНИХЪ ДѢЛЪ ПРИНЦЪ ДИМИТРИЕ КАНТАКУЗИНЪ
(мѣсто печати) ДИРЕКТОРЪ МИНИСТЕРСТВА ГЕОРГІЙ ДУЛЧЕСКУ АГА

Начальникъ отдѣленія ГЕОРГІЙ МЕЛЕДОНЪ.

Отдѣленіе I^{ое} отъ Министерства Церковныхъ дѣлъ и народнаго Просвѣщенія

ЛѢ

ЯШЪ 1858 Іюня 10 дня.

ПРИСОВСКИЙ МЪНАСТЫРЬ.

(ОТЪ ЗАПИСКЪ-ТЪ П. Р. СЛАВЕЙКОВА).

Прѣбрзвамъ да зафанж описаніе-то на Търново-то и на Търновски-тъ мѣнастѣри и села, безъ редъ отъ Присовскыа мѣнастѣрь и то не за друго но защо-то ма принуждава нова една глупавина и тѣжна една народна загуба отъ тамъ да зафанж. Присовскый мѣнастѣрь далечъ отъ Търново 1 и $\frac{1}{2}$ на часа кждѣ Югъ, на равно мѣсто край сама-та поточка *Елишинъ**) положенъ, срѣщо Югъ прѣзъ поточка-та има *Гранчаровъ рѣтъ*, подъ кого-то е мѣнастѣрска-та водиничка къмъ Истокъ присовскы-тъ и фидовскы-тъ бранища къмъ Сѣвероистокъ *Мечинъ-долъ* и *Мечета Урва*, право къмъ Сѣверъ *Голый-дълъ* отъ кого-то е отдѣлена *Стара-та Могила* подъ коя-то лежи мѣнастѣрь-тъ, храмъ Светаго Ангела Михаила. Какъвъ е былъ и що е былъ испърво той мѣнастѣрь нето нейдѣ има писано нето има нѣкой да помни,

*) Нѣкои мыслятъ че поточка-та Елишинъ е нарѣчена отъ Турска-та дума Елія (ниска равнина), но азъ мыслѣхъ че по право е наречена отъ Еліе (ела-елха) кои-то са нѣкога-си тука въ голѣмо изобиліе расли, както казвать по прѣданіе и какъ-то са види отъ това че всячко што имаше дървено въ зданіе-то на черквица-та бѣше се Елово.

Азъ отъ какъ го запомнихъ бѣше разграденъ една вета черковичка до 25 педи наширь 50 на дълъж и до 32 на высочина, изображенъ съ чудесна живопись въредъ извѣтрѣ и отвѣжнѣ прѣдъ входа. Тая черковичка беше прѣпунктъ прѣзъ срѣдъ и отворена пукнатина-та на мѣста до два прѣста, но и пакъ тя бѣше доста здрава и можеша така да трае юще 50 — 60 години, а пакъ искърпена и подпрѣна можеше и 200 години еще да трае. Въ дѣтinstvo-то си азъ често ходѣхъ на той мѣнастырь но дѣда знае каква антика е былъ той за нашъ-та народность, азъ знае само че като лекъ и малкъ можихъ да са кача по тавана на черква-та да снемамъ стары рѣкописы и да ги давамъ на калугеры-тѣ да ги держтъ за да завыватъ въ листовѣ-тѣ имъ славына на ратаи-тѣ. Боже простима! колко листовѣ съмъ съодралъ за образы които съмъ попылавалъ на часа. Е това е то сега » простота хуже юродства. » Десетъ-дванайси години подиръ това азъ бѣхъ забравилъ и мѣнастыря и дране-то на рѣкописы-тѣ, кога-то са срѣшнихъ съсъ И. Андреева кой-то ма запыта не знаехъ ли нейдѣ стары *кожени* книги; тогазъ са чакъ осетихъ пакъ за книги-тѣ, тичамъ на мѣнастыря, качехъ са на тавана но що да намѣряхъ само два листа на пергаменъ отъ Прологъ и двѣ три рѣкописы Апостолъ и Евангеліе на книга, и печатни въ Венеція два Общака. Азъ прѣбрахъ само два-та листа отъ пергамена и ги дадохъ Андрееву, а онѣзи ги оставихъ пакъ тамо. Пусто! и тогази бѣхъ нѣщо даскалетина ама до тамъ бѣхъ можилъ да разберѣ че само на кожа писаны-тѣ книги быле потрѣбни, бе хей челѣкъ! пребери ги тогисъ ами ги оставихъ та ги опоскахъ молци-тѣ и

калугери-тѣ. На 1850, като отидохъ на мѣнастыря да са поклонѣхъ на бащина си гробъ, кой-то бѣше тука по холера-та, на 184.... починѣхъ азъ обыкаляхъ, търсихъ, дано намѣрихъ каква-годѣ книжница ветъ ржкописъ, но нито едно листце несварихъ, тогази едвамъ пригледахъ азъ че въ черква надъ вѣтрѣшны-тѣ врата имало надписъ, зачудихся като го прочетохъ и видѣхъ колко была стара тази черквица. Азъ прѣписяхъ този надписъ еще тогази и казахъ на тогашния игуменъ че трѣба тази черквица да са затегне и не разваля ако бы и да правятъ нова както са канятъ. Ланѣ година, новый игуменъ заправилъ новѣ черква но не развалилъ ветѣ-тѣ додѣ са искара новѣ-тѣ. Пролѣтъсь, азъ като си додохъ отъ Цариградъ и чухъ че заправили новѣ черква, притекохся да видѣхъ и да совѣтувамъ игумена да не развали ветѣ-тѣ; ты стоеше и той ми са обѣща да ѣхъ неразвали. Но прѣставѣте си, колко ся почудихъ като минахъ на 4 текущаго (Августа) и погледнѣхъ, ветѣ-тѣ черквичка, безцѣннѣ-тѣ антика съборена! додѣми да си откъснѣ главѣ-тѣ че и новѣ-тѣ дѣто правили и ты са срынѣла отъ дѣждове-тѣ, но азъ ѣхъ и непогледнѣхъ, станѣхъ надъ развалины-тѣ на вета-та черква и гы оплакахъ до сыта. Пытахъ калугеры-тѣ защо ѣхъ са развалили: — »Като искарахме, каже, новѣ-тѣ помислихми че ша трѣгнемъ да просимъ помощъ отъ христени-ты чи задлѣжняхме, но ако стоеше здрава вета-та черква можеше да ни каже нѣкой като сте имали черква що сте быле слободни да правите новѣ че да задлѣжнивате, ами ѣхъ съборихмы да видѣть че отъ нужда сми задлѣжнели. » Гълчехъ гы и гы клехъ, станѣлю веки не са враща, но това дѣ-

то ма прави да са ѣдосвамъ еще повече е че немогъ да обѣдѣ кметы-тѣ калугеры да опазватъ баремъ останѣло-то до колко-то е възможно. » Какво излѣзва отъ него, казватъ, само да прѣче на нова-та черква и да стои на срѣдъ двора като идолъ » !!! . Отъ съсыпаната черквица останѣло е сега сѣди стѣна-та на врата-та надъ коѣ-то са види слѣднѣй надписъ :

Изволениемъ бѣга съспоспешениемъ сѣа и съвршѣ стго Дѣа си храмъ поуе ка лето . . . по привѣлка арьсениа и поуесе писати при вѣка дѣонисе. Месеца Марѣта а. И съвршисе Месца юниа ктитри. Геоюриги. и Тодоръ. Никополити Перомонѣ Серафимъ. Бѣ са вами.

Отъ лѣва страна на сѣща-та стѣна (като гледашь къмъ Западъ) са види на цѣлъ ростъ изображенъ сѣи Кирилъ Философъ. Той държи въ рѣка разгнѣтъ свитокъ но въ него нема нищо написано. Незнаѣмъ отъ кого какъ и кога са извъртени очи-тѣ на образа но отъ тамъ на татѣкъ сичко е цѣло и здраво и толкозь масторскы написано щото положеніе-то и черты-тѣ на лице-то ако и да е лишено отъ най благородна-та си часть показва го вдхновенъ. Колко-то другы изображения на светаго Кирилла съмъ виждалъ ни едно не има таквази *выразителность*, брада-та му стон червеникава. Любопытно-то е защо нема образа на Светаго Методіѣ нето при него нето на друго мѣсто изъ черква-та изображенъ. Азъ и догдѣ не бѣше съсыпана черква-та съмъ дириль и съмъ са чудиль защо го нема. Колко-то за другъ нѣкой Българскій Светецъ защо нема изображенъ то е явно. По сичко са види че живописци-тѣ ако и да сѣа быле

Гърци караны сж да пишжтъ названия-та на Свети-тъ както и надписа по Българскы, а само по затулни-тъ мѣста дѣто не е твърдѣ видно тамо имена-та на свети-тъ сж Гръцкы. Слика-та черква и вънѣ и вътрѣ е едно перо писаю и увѣрявамъ ва че толкози е живописъ-тъ здравъ и хубавъ, щото немогж да сравнж съ него никой отъ колко-то съмъ виждалъ въ България и веты и новы. Колко жално ако не сполуча да опазж тжзи окърненж древность!!!!

Днесъ за днесъ Мънастырь-тъ е добръ ограденъ има здравы одаи но не толкосъ хубавы, нова-та черква, на коя-то своды-тъ и трулы-тъ са съссыпахж отъ дъждоветѣ е доста изгледна. Въ мънастыря има четрима калугеры съ игумена двама старци прости, петъ шесть момчета и петъ шесть аргати. Външнитѣ мюлкове на мънастыря сж нива и лозя доста, но отъ кждѣ горж сж ускждны. *На стара-та могила* коя-то е до самый мънастырь на сѣверѣ виждатса и до днесъ развалини отъ нѣкакво си голѣмо зданіе, но неможе да са разбере като какво е было, защо-то са види да е много отколѣшно и е обрасло съ дръвы и хвраста, по краища-та вадятъ тухлы и керамиды за чудо голѣмы и дебелы, намѣрватса еще доста монеты, мѣдны Римскы отъ кои-то имамъ нѣколко и на кои-то между другы-тъ изедени отъ ражда-та буквы може да са прочете *нікополѣ*.

МЫ.ІІІ

ОТЪ

НИКОЛА КАСАСКАГО

(Виждь Книжка № 12 стр. 166).

Да ся заловимъ съ Исторіѣ-тъ за происхожденіе-то и начално-то образованіе языка вообще.

За происхожденіе языка имало е мнѣнія разны: отъ нихъ особно ся отличили двѣ. Споредъ първо-то, языкъ-тъ е непосредственно вдѣхнованіе на божественнѣ-тъ силѣ, произвожденіе не челошко, ами врѣхестественно и непостижимо. Споредъ второ-то, языкъ-тъ произлязалъ отъ свободно-то условіе помежду хора-та: тѣ ся сгласили да наричатъ дръво-то дръво, камека камекъ, челяка челякъ. Несбѣдностъ-та и невреждностъ за подирне-то происхожденіе е очевистна. Зарадъ заключеніе подобенъ сговоръ треба вече да си има языкъ, слѣдователно языкъ-тъ не може да бѣде отъ тѣхъ създаенъ. Това заблужденіе раздѣлвали прѣвочинни-тѣ (классни-тѣ) писатели на XVIII вѣкъ. Волтеръ и послѣдователи-тѣ му утвърждавали, че дѣте, което никогижъ не е чуло думѣ човѣшкѣ, не бы могло да ся научи да хортува, зашто-то всичко ся добывало съ подражаніе-то. Руссо ся признава, че той не е въ сѣстояніе да рѣши, потребенъ ли е былъ языкъ-тъ зарадъ сѣставленіе общество, или требвало е да има общество, за да ся сѣстави языкъ-тъ. — И така, надлежи да ся обърнеме на прѣво-то мнѣніе, и да ся приеме, какво языкъ-тъ произлязалъ отъ вдѣхновеніе-то свѣше,

Наистѣйна така е, нѣ не трябва да ся мысли, какво младенчествуи-тъ чловѣкъ получилъ е непосредственно отъ Бога языкъ готовъ, обработенъ, достаточенъ за израженіе и онѣзи понятія, които той не ималъ и не можалъ да има въ степенъ-тъ на тогавашно-то си развитіе. Премѣдрость-та Божія устроила е всичко-то въ мѣръ-тъ въ непрекъснатъ редъ, въ строгъ постѣпенность. Твореніе-то ся свършвало не въ единъ день; то не е ся свършило и до сега. Като вложило въ чловѣка душѣ, Провидѣніе-то даровало му и зачатіе на тѣхъзъ способность, съ която душа-та проявявася отъ вѣнка.

Языкъ-тъ, даръ-а на слово-то, или способность-та за да ся изражаватъ съ звукове-тъ на гласа движенія-та и дѣйствія-та душевны, чувствованія-та и мысли-тъ, и да ся съобщава съ умъ-тъ съ подобны-тъ ни сѣщества, е органическо дѣйствіе, свойственно, вродено чловѣку. На по высокъ степенъ на органически-тъ сѣщества земнаго шара стои чловѣкъ-тъ: животъ-тъ му не ся ограничава въ предѣлы-тъ на тѣло-то му, нити съ вещественный-а мѣръ: той чувствува свое-то сѣществованѣ, отличаея отъ вѣншнаго мѣра, и съ умъ-тъ си достига свои-тъ къмъ него отношенія. — Органически дѣйствія наричатся сѣщественни-тъ отправленія на организма сир. такива, безъ кои-то той не бы сѣществовалъ въ вида си. Въ число-то на органически-тъ дѣйствія, както е казано по горѣ, намирася и языкъ-тъ. Това не е звукъ на звѣнца, това не е безсѣзнателенъ вѣплъ (ревъ) на животно. Языкъ-тъ е необходимо послѣдствіе и твореніе на чловѣческій животъ: чловѣкъ-а говори, зашто-то мыслѣ. Всяко таинственно дѣйствіе на природѣ-тъ проявя-

вася и ся опредѣлва съ вещество; душа-та на челяка осъществлявася и станова видима въ тѣло-то му: така мысль-та челоѣческа възплъщавася и приѣма образа си въ думѣ-тѣ (слово-то).

Челякъ живѣе неотдѣлно, както животны-тѣ: той има потребѣ въ взаимнѣ-тѣ мѣнѣ на мысли-тѣ съ подобны-тѣ си; умственны-тѣ му силы могатъ да ся развѣватъ и ячѣятъ само въ общество-то. Животны-тѣ съставляватъ породы и видове съ чувствѣнно, безмыслѣнно съединѣнѣ: челоѣци-тѣ ведѣтъ същѣствованѣ-то си, съставляватъ поколѣнѣя съ умственнѣ веригица. И языкъ-тъ не е отдѣлено дѣйствѣ на сѣки челоѣкъ; той е дѣйствѣ на всякій родъ челоѣческъ, производимо съ сношенѣ-то отдѣльны-тѣ лица помежду си. Органическій животъ челоѣка достига своѣ-тѣ цѣль тогава само, кога-то умъ-тъ отдѣленаго челоѣка станова собственностъ за всички-тѣ. — Ако бы было възможно да ся поселятъ нѣколко младенцы безсловесны на отдѣленъ островъ, така гдѣто тѣ, като иматъ всички-тѣ средства за естѣственно-то си прихранѣнѣ и запазѣнѣ живота си, въ всичко-то друго бы были предоставѣны на произѣоленѣ-то си и на вѣтрѣшно-то влѣченѣ; — по изминуѣнѣ нѣкое време бы ся представило наблюдатѣлю любопытно зрѣлище: младенцы-тѣ, като застигнѣтъ зрѣль възрастъ, безъ друго бы имали понятѣ за по Горѣ-то Същѣство, като си то представляватъ за слѣнце, въ звѣзды-тѣ, въ страшны-тѣ яѣленѣя на природѣ-тѣ. Тѣ непременно бы имали управленѣ, сир. онзи отъ тѣхъ, кой-то е по силенъ или по уменъ отъ други-тѣ, бы управляѣвалъ други-тѣ, не по условѣ, ами спорѣдъ вѣтрѣшно-то влѣченѣ и велѣнѣ на

природѣ-тѣ чловѣскѣ. Най сетѣ, тѣ бы имали языкѣ, ограниченѣ съ израженіе понятія-та имѣ, нѣ съставенѣ споредѣ общи-тѣ правила на чловѣческо-то мысленіе, и изразенѣ съ общи-тѣ органи. Познаніе Бога, животѣ обществененѣ и взаимно-то съобщеніе посредствомѣ языка-тѣ на условія-та, тѣсно врзаны съ бытіе-то чловѣка, сѣществени-тѣ свойства на живота му въ той-зи мѣръ на живота му духовенѣ, кой-то го готви за преминуваніе въ мѣръ най съвършенѣ. И тѣзи своицины сѣ съвродены на бытіе-то му; той ги пріялъ, въ мину-тѣ-тѣ на създаніе-то си, изъ рѣцѣ-тѣ на Всеблагій-а Творецѣ и Хранителя на Вселеннѣ-тѣ. По всички-тѣ закони на умозрѣніе-то и опыта, мы треба да заключимѣ че слово-то наше е непосредственѣ дарѣ на Тогози, Кой-то създалѣ нашѣ-тѣ безсмъртниѣ душѣ.

Мы нарекохме языкѣ-тѣ дѣйствиe органическо, непроизвольно, безусловно, кое-то съставлява едно цѣло, въ кое-то всички-тѣ части съвокуплени сѣ помежду си и съ свое-то цѣло. И това твореніе, това явленіе произлязло на нашѣ-тѣ планетѣ по сѣмъй той законѣ, върхѣ кого-то е основано ражданіе-то и сѣществованіе-то на всички-тѣ явленія, на всички-тѣ организми въ свѣта. Той-зи законѣ е *Полярность-та*. Въ естествоученіе-то наричатѣ *полярность* противоположность-тѣ на дѣйствія-та и вещества-та отѣ съставени-тѣ имѣ начала: напр: вѣтрешность-тѣ и вѣншность-тѣ, кои-то именно съ тѣхѣ противоположность взаимно опредѣляватѣ сѣществованіе-то предмета. Такива сѣ, въ организмѣ-тѣ на земе-тѣ, положително-то и отрицателно электричество, сѣверный-тѣ и юженѣ полюсѣ; такива сѣ душа-та и тѣло-то, свѣтѣ-

лина-та и масса-та, и т. н. т. Като припознаемъ 'языкъ-тъ за органическо проявленіе на природж-тж, мы можемъ да предполагаме, че и въ неговый съставъ има полярность, или съвокупленіе противоположности-тѣ за произведѣніе цѣло-то. Въ языкъ-тъ тазъ полярность съставлялася съ разликж-тж помежду мысль-тж и звука-тъ. Мысль-та и звукъ-тъ, различни, противоположни помежду си стихии, съ съвокупленіе-то си съставляватъ организмъ-тъ на слово-то. Звукове-тѣ, като ся дробятъ на противоположности, съставляватъ едно цѣло въ срички-тѣ (слокове-тѣ) и въ думи-тѣ. Истый законъ на полярность-тж явствува и въ употребленіе-то на языка, подобно и въ устроеніе-то му. Той е безпрестанно взаимно даване и вземаніе, и предполага въ хора-та двоени органи, за даване-то органи на гласа, за вдиганіе-то органи-тѣ на слуха. Гдѣ-то не достигать одного отъ тѣзи органи, тамъ языкъ-тъ не може да съществувати. И споредъ взаимно-то съотношеніе на тѣзи органи, пріятно-то впечатлѣніе въ слуха производять онѣзи звукове, кои-то лесно ся изговарять съ гласъ. Въ такъвъ начинъ органи-тѣ на гласа получавать отъ органи-тѣ на слуха законы-тѣ и формы-тѣ на благозвучіе-то. Глухонѣмый може да ся научи да изговаря думи, нъ въ тѣхъ нѣма благозвучіе: тѣ сж непріятни, противни сж на наше-то чуваніе въ сравненіе съ произведѣнія-та на пълень, здравъ организмъ. (Слѣдува).

РЪЧЬ

Профессора Константина Зеленецкаго.

За

Начало-то и образователи-тъ на Черковно-Славенскый языкъ.

I

Милнѣя за туй, отъ кого и кога са свърши прѣвоначалный прѣводъ на книги-тъ Св. писанѣя на Славенскыа языкъ, кога са е изнамѣрила Кирилловска-та Азбука.

Въ кръга на Западно-Славенско-то духовенство много врѣмя траяло мнѣніе-то — кое-то малко нѣщо и сега са поддръжя — уж-че прѣводъ-тъ на книги-тъ св. писанѣя на Славенскыа языкъ станжлъ еще въ Ѧ вѣкъ отъ блаженнаго Іеронима, Далматскыго рожденника; кой-то ужъ изнамѣрилъ и Славенскъ-тъ азбука ¹; за потвърденіе на туй, докарватъ думы-тъ на Самого Іеронима, казанинѣ-тъ отъ него въ едно писмо до нѣкого Софроніа: „като исправяхъ до колко-то са можеше прѣ-

(¹) Въ издирки-тъ Г. проф. Новицкаго: „За Първоначалный прѣводъ Св. Писанѣя на Славенскый языкъ“ тази Статія, че този прѣводъ не принадлежи блж. Іерониму, изработена е съ голѣмо искусство и ученость. Намъ оставаше токо да приведемъ нейны-тъ резултаты.

• вода на св. писаніе, азъ еще отколѣ го придадохъ на
 • *люди-тъ* отъ мой (народъ) языкъ.» Кажн че сжцы-тъ
 думы повтора блаженный Іеронимъ и въ други мѣста
 на сочиненія-та си. Въ тѣзи думы изразя: наистинѣхъ
 много е важно • *людямъ языка моего* • Кого разумѣва
 списатель-тъ подъ тѣхъ ? Той самси былъ родомъ
 отъ Далмациѣ, но въ туй врѣме, поиме въ дѣвѣкъ, въ
 тази зема немало еще Славенско-то племе, кое-то както
 е извѣстно, прѣселило ся татакъ отъ първоначалны-тъ
 си жилища — голѣмѣ-тъ Сърбиѣ и Българиѣ, едвамъ
 въ царуваніе-то на Императора Ираклиѣ, между 610
 и 611-та година. Освѣтъ туй отъ достовѣрны из-
 вори, а по име отъ Еразма Ротердамского, мый
 знайме, че блаженный Іеронимъ былъ по произ-
 хожденіе Римлянинъ и за природенъ си языкъ ималъ Ла-
 тинский. Въ съчиненія-та си той нїдѣ не казва, че знай
 Славенский языкъ, а толкозъ помалко, че е прѣвождалъ
 на него черковны книги. Напротивъ отъ тѣзи съчиненія
 очевидно може да са види, че той знаалъ токо три язы-
 ка: Еврейский, Гръцкый и Латинский. На този подирній
 свършилъ той прѣводи св. писаня, кой-то е извѣстенъ
 подъ име *Вулгаты*. И тѣй, мѣста-та въ съчиненія-та бла-
 женнаго Іеронима, кои-то приличать на туй що рекохме
 погорѣ, по здравъ смисълъ, трѣба да ги отнасяме, не къмъ
 Славенский, но къмъ Латинский прѣводъ на книги-тъ
 св. писаня. Найподирь отъ самый животъ блаженнаго
 Іеронима не можъ да не видимъ, че този мѣжъ живѣлъ е-
 дностойно въ Римъ и на Истокъ; въ зрѣлъ възрастъ
 не наглѣдвалъ Славенскы-тъ земы и изобщо са упражня-
 валъ въ истѣлкователны (екзегетическы) трудове надъ св.
 писаніе, кое-то прѣвелъ на Латинский языкъ, кой-то го-

сподствувалъ тогази. По сичко са види, че той ако и да сародилъ въ Далмація малко са втурчалъ на Славены-тѣ.

Сжщо тжй без-правда приписвали изнамѣрваніе-то на тжй наричанна-та Глаголитско-Славенска азбука блаженному Іерониму коа-то много врѣмя носила неговото име и коа-то и до нинѣ составя прѣдметъ на дълбокомысленны придырky на много Славенолюбители. Ний ще имаме случкж да говоримъ за нея по надълго.

Замълчаваме за други-тѣ обстоятелства, кои-то сж докарвани за потвърденіе на Славенскый прѣводъ на книги-тѣ св. писана, ужъ че былъ станжлъ въ западна-та черква. Таквозъ е на примѣръ прѣданіе-то за распространіе-то на християнска-та Вѣра въ ѣ-то столѣтіе между Скиты-тѣ, като разумѣватъ подъ тѣхъ Славени, — прѣданіе, кое-то, като е само по себѣ си неопрѣдѣлительно, ни колко не говори въ полза на Іеронимовый прѣводъ. Таквози е еще оказваніе-то на нѣкои си Боемскы писатели отъ іѣ-то столѣтіе. И между други-тѣ на Дубровскаго и Велеславина, за туй, че Боемци-тѣ отколѣ считали блаженного Іеронима за переводчикъ на книги-тѣ св. писана на Славенскы-а языкъ, и че това го вѣрвалъ и знаменитый добросторецъ на Боеміа, Императоръ Карлъ 4. Туй сичко оказваніе, както и вѣрваніе-то Императорово, не прѣдставя отъ само-себе си никакжъ историческа-достовѣрнж основж.

Прѣди доклѣ не прѣминемъ къмъ доказательства-та на това, че прѣвода на книги-тѣ св. писана е достоаніе на прѣподобны-тѣ мжжѣ Кирилла и Методіа, ще изложимъ еще мнѣния-та за това че изнамѣрваніе-то на Славенска-та азбука и начало-то на прѣвода, ако и да не

принадлежатъ блаженному Іерониму, но се пакъ са от-
носятъ къмъ врѣмена-та прѣд-Кирилловскы и са станъ-
ли въ источна-та черква.

Еще отколѣ са зафангли да прѣдилагать за първо-
бытна Славенска азбука. Тѣй мислялъ еще Странскый,
че отколѣшни-тѣ Боемци употрѣбывали нѣкакво си особно
отколѣшно — Русско (ruthenische). У насъ — Русци-тѣ, въ
начало-то на сегашно-то столѣтіе, млозина потвърдявахъ
за Рунна-та, наричвана, азбука, ужъ че тя е първо-
бытна-та Славенска; казвахъ, че по нея имало написа-
ни нѣкои-си пророчіи на Новгородскы-тѣ поганскы жръ-
ци: и утвърдявахъ, че Кирилъ и Методій составили
своѣ-тѣ азбукъ отъ тѣзы Руны съсъ придка на нѣ-
колко буквы отъ Грьцка-та и отъ другы азбуки, също ка-
кто и Епископъ Уфиласъ составилъ особнѣ Готическѣ
азбукъ отъ сѣверны Рунны, Грьцкы и Латинскы буквы.
Но минуваме къмъ поважны и наукообразны мнѣния.

Раковецкый, при издаваніе-то на Русска-та правда,
исказа мнѣніе, че истъщаваніе-то (образованность-та)
на Славены-тѣ, тѣхни-тѣ писмена и доро прѣвода на
книгы-тѣ св. писана по езыка имъ отнасятъ къмъ мло-
го по разнo едно врѣме, а не това, въ кое-то живѣли
прѣп. Кирилъ и Методій. » До насъ не сѣ достигнали,
казва Раковецкый въ първа-та часть на труда си (1),
писменни паметници на Славенско-то поганство (язычество)
(2). Кога-то Славени-тѣ пріели христьянство-то, библей-

²⁾ I. B. Rakowisk Pramba Russka Warch 1820-22 Ч. I. стр. 57.

³⁾ Когато са издавала първа-та часть на този трудъ не были
извѣстни еще паметници-тѣ на Боемска-та письменность, кои-то са
относятъ къмъ поганскы-тѣ врѣмена и са открыти отъ Ганка.

скы-тѣ и черковни-тѣ книги са прѣвели по языка имѣ
отъ Грыцкы. Този прѣводъ е саминкый паметникъ, по
кого-то може да разсждаме за това, какви сж были
свойщини-тѣ на Славенскый языкъ додѣ да са покръ-
стятъ. Кой-то изучи основно отколѣшный черковно-
Славенскый языкъ и сравни съ него другы-тѣ однопле-
менни нарѣчя, той ще са убѣди (кандиса), че този е-
зыкъ прѣдства отъ себе си неисчерпванъ изворъ за
подалечно обогатяване на сичкы-тѣхъ. Освѣнъ това
ный имаме *свѣдѣнія* за отколѣшны-тѣ Славени не отъ
наши-си, но отъ чюжды писатели, които изобщо нари-
чатъ Славены-тѣ грубъ и дивъ народъ и безъ да щѣтъ
едвамъ му приписватъ нѣколко каквины, както: юнаш-
ство, правдолюбіе, гостепрійство и другы. Славенскыя
языкъ тѣ просто си го наричатъ *lingua barbara*.

(Слѣдува)

БЪЛГАРСКА НАРОДНА ПЪСНЬ

ЗАПИСАНА

ОТЪ

УЧЕНИКА КОНСТАНТИНА СТОЯНОВА ЗАДГОРСКОГО ОТЪ СЛИВЕНЪ.

Стояновата майчица,
Тя си е много збъркала;
Збъркала и пригръшила:
Че си скоро прибързала,
Та Стояна уженила,
Въ Сжботъ го е годила:
Въ Недѣльъ го е вѣчала,
Въ Понѣльникъ сутро ми рано,
Порты тѣ му захлопали:
И конѣ си истропали,
Царски хора довтасали;
Че си Стояну думахъ:
Стоене младо юначе,
Царя си холамъ написа;
Сички тѣ млади юнацы:
Че токо тебе оставилъ,
Че си се сношѣ уженилъ;
И ти е млада булка та:
Стоянъ имъ нищо не рече,
Най влѣзе въ тъмны ахъры;
Искара коня хранина:
Че го срѣдъ двора обсѣдла,
Обсѣдла Стоянъ обузда;
Че си го Стоянъ възсѣдна:
Че съ царски хора ще иде,
Пакъ булка му се повърна,

Че влѣзе въ горніѣ градинкѣ;
 Та скичи киткѣ шаренѣ,
 Че ѣж Стояну подаде;
 И си Стояну думаше:
 Съ Богомъ да идешъ Стоене,
 Съ Богомъ да додишъ Стоене,
 На, ти Стоене тѣсъ киткѣ:
 Тѣзи-кѣ киткѣ шаренѣ.
 Денѣ ѣж носи въ пазвѣ си;
 А ношѣ турѣй възглавѣе:
 Кога китката повени,
 Тогасъ ще да се уженѣ;
 Стоянѣ си пое киткѣтѣ:
 Тури ѣж въ дѣснаѣ пазвѣ си,
 Че съ царски хора отыде;
 Право въ Цариградѣ отышле:
 Въ Цариградѣ у царски сарѣи,
 Нѣрвыи дверникѣ го сторили;
 Сѣдѣлѣ е Стоянѣ слугувалѣ:
 Седемѣ години и осемѣ,
 Че на деветѣ годинѣ;
 Китка та му повянѣла:
 Стоянѣ по дворѣ ходеше,
 По дворѣ по царски сарѣи;
 Хемъ ходѣ Стоянѣ хемъ плачѣ:
 Царица та го видѣла,
 Видѣла ещѣ съзрѣла
 Че си Стояну думаше:
 Стоене младый дверниче,
 Седемѣ години и осемѣ;
 Гдѣ то си ходишъ се пѣшѣ;
 Пакъ вчера и днесѣ се плачѣшъ,
 Стоянѣ царицы думаше:
 Царице, Господарице;
 Оставихъ булкѣ подѣ було,
 Седемѣ години и осемѣ:
 А вчера се е годиѣла,

Утрѣ ше да се вѣнчае;
Царица дума Стояну:
Стоене младый дверниче,
Отъ мене водиж да имашь;
Я си влѣзъ въ царски ахъры;
Отбери коня хранина,
Че си възсѣдни;
Поскоро у васъ да идешь:
Дано си булжъ заварилъ,
Заваришь да ѣж отнемешь;
Стоянтъ си влѣзе въ ахъры:
Та отбра коня хранина,
Че си го Стоянтъ възсѣднѣж;
Въ сѣботѣж по екндѣж:
Изъ Цариграда излѣзаль,
Въ недѣлѣж сутро ми рано;
Прѣзъ Дрѣвополе прѣмина:
Въ Недѣлѣж по екндѣж,
И въ Софѣж е довтасаль;
Право у тѣхъ си отышеть:
Порты тѣ му затворены,
И булжѣж му заведи;
Завели да ѣж вѣнчавать:
Стоянтъ си трѣгнѣж изъ Софѣж,
Изъ Софѣжскитѣ друмища,
Че си свадбѣж тѣж намѣри;
Свадбари думать Стояну:
Пѣтниче царско юначе,
Я послѣзъ холамъ отъ коня;
На трапезѣж тѣж да сѣднешь:
Да ядешь холамъ да піешь,
Веселѣж да се веселишь;
Стоянтъ си слѣзе отъ коня
Че на трапеза та сѣдна,
Ноялъ е Стоянтъ и попилъ;
И веселѣж се веселилъ:
Та че булжъ та излѣзла

На редъ ржж да цалува;
Съкой ѝ даде по парж,
Като го тя поела,
Стоянъ ѝ даде златъ пръстенъ;
Тутакъ си се усетила,
Че си було то подигнала;
Та го въ лице то погледна:
Като го видъ и позна,
Булка та дума свадбари:
Пращайте вие кумове,
И вие стары сватове;
Азъ ще пѣтнице да иджъ:
Съ пѣтнице съ царско юначе,
Стоянъ си пое булжжж;
Та си ѝ у тѣхъ заведе.

СЪВРЕМЕННА ЛѢТОПИСЬ.

Сегашни-ти събытия на Вѣстокъ справедливо обрѣщаютъ на себе си общо-то вниманіе. Ще посочимъ въ краткъ на оныя обстоятелства, кои-то сжгы приготвили. Англичяне-ты отъ давно сж поченжли да влизѣтъ въ Кынезскы-ти приморскы градове, нѣ сж ся основали въ тѣхъ странѣ само отъ 1601 год. отъ тогы сношенія-та съ тѣхъ голѣмѣ имперіѣ сж умножили. Другы-ты народы сж послѣдовали трѣговско-то движеніе, коѣ-то възбуди Англія.

Кога Англія залѣгаше да открие по море-то пѣтъ въ Кынѣ, Россія избра друго направление и съ трактаты огради монополиѣ-тѣ на сухопутнѣ-тѣ трѣговиѣ съ Кынѣ и ѣхъ поддрѣжя отъ 130 год. насамъ, прѣвы-ты трактаты съ Кынѣ подписаны сж при Великій Петръ, а послѣдни-ты на 1828 год.

Французска-та трѣговина възникнѣла ѣ въ Кынѣ на 1604 год. при Генриха IV, нѣ поченѣла ѣ дѣйствиѣ-то си на 1615 год. Руанъ бѣ прѣвый-тѣ градъ, кой-то испрати кораби въ Кантонъ. Даниѣ послѣдова и тѣ сѣщій-тѣ пѣтъ и испращаше по два кораба въ годинѣ-тѣ. На 1731 год. поченѣхѣхъ и Шведы-ты да испращѣтъ кораби съсъ стокѣ, нѣ до начало-то на текущій-тѣ вѣкъ не расширявахъ трѣговиѣ-тѣ си, а отъ тогы поченѣ да ся умноѣжава и тѣхна-та трѣговина.

Отъ Америка ся появи прѣвъ корабъ въ Кынѣ на 1784 год. нѣ отъ какъ ся освободи С. Америка, правителство-то залѣгнѣ да

разнири дѣла-та си. На 1607 год. Голландци-ты ся появихъ прѣвъ, пѣтъ въ Макао, подирь двѣ години тѣ обыкалахъ брѣгове-ти на Кынъ и поченъхъ да правѣтъ трѣговиѣ съ Японіѣ. Прѣви Европейци шо ся появихъ въ Кынъ бѣхъ Португалцы-ты. Гоазскій намѣстникъ королевскій Лонезъ де Суза съ помощь-тѣ на прочютый-тѣ Іезуитинъ Перейра заключи на 1517 год. трактатъ. Отъ тогы дѣла-та много ся измѣнихъ, нѣ той-зи трактатъ и до днесъ служи основаніе на трѣговскы-ти сношеніа между Португаліѣ и Небеснѣ-тѣ Имперіѣ.

Кына има много цѣнни произведениа и най паче изважда чай, свидъ и оризъ. Отъ всичкы-ти най цѣнно-то ꙗ чай-тѣ кой-то расте само на Кынескѣ-тѣ земіѣ. Той расте и въ Японіѣ и въ нѣкои чясти на Индиѣ, нѣ много по долне му ꙗ качество-то. Чай-тѣ ꙗ дръвце, коѣ-то всѣкогы ся зеленѣе и расте въ низскы мѣста и по долове-ти въ теплый-тѣ климатъ. Правительство-то ꙗ осѣтило цѣнѣ-тѣ на това дръвце, за това и Богдыханъ Шупъ-Ти на 1645 год. издаде законъ кой-то запрѣщава подѣ смрътно наказаніе продажбѣ-тѣ на чайни-ти сѣмена.

Трѣговина-та съ Кынъ приела ꙗ голѣмо развитіе, нѣ това благоприятно-положеніе не ꙗ измѣнило отношеніе-то на Пекинскій-тѣ дворъ къмъ другы-ти народи. Кынеско-то Правительство, ако и да ся обогатява отъ Европейскѣ-тѣ трѣговиѣ, отъ старо време было ꙗ враждебно на чюжестранци-ти, и ако и да ꙗ заключавало съ тѣхъ трактати то всѣкогы съ тайно намѣреніе да ги не исполнява.

Единъ само чловѣкъ, Богдыханъ Канхи, кой-то ся вѣскачи на прѣстоль-тѣ на 1661 год. ꙗ слѣдоваль съвсѣмъ противнѣ системѣ. Той привлече много умни людине при себе; избра за министръ ꙗ-дного Іезуита, закрылаше Католическѣ-тѣ вѣрѣ и обиколѣ прѣ-столь-си съ прочюти чюжестранци. Въ шегово-то царуваніе поче-

нѣхъ да процвѣтають искусства, науки, книжнина, землѣдѣліе и трѣговина, и остави голѣмъ славѣ и память-тѣ му не ще да ся забрави никогы. Преѣмници-ты на Канъ-Хи не послѣдовахъ и него-вый-тѣ примѣръ. Тѣ припомнихъ старѣ-тѣ зависть и враждѣ къмъ чужестранци-ти и отмѣнихъ негови-ти закони, повдигнихъ гонѣ-ніе срѣщу католици-ти и истрѣбихъ хубави-ти уредби, кои-то съставяхъ всичкѣ-тѣ силѣ на царство-то му.

Троица-та послѣдни Господари Коа Кынгъ, Тао-Куангъ и сегашни Богдыханъ Гянь-Фунъ доведохъ тѣхъ системѣ до край-ность. Токо что подписовахъ трактати и гы потыковахъ, гоня-хъ и притѣснявахъ Европейци-ти, и съ такви поступки възбу-дихъ сегашнѣ-тѣ войнѣ.

Две сѣюзни дръжави дѣйствовашъ за всемірнѣ-тѣ интересъ, и настоявашъ за да ся исплнѣнѣтъ оныя задлѣженія кои-то исти-чѣтъ отъ трактати-ты. Тѣ искашъ отъ Кынезско-то Правителство да отвори пять голѣми градове въ Имперіѣ-тѣ на Европейци-ти да пази и тѣхнѣ-тѣ личность и тѣхно-то иманіе и да поддрѣжа свободѣ-тѣ въ внасяніе-то и изнасяніе-то на стоки-ти.

Освѣнъ тыа матеріални интереси, Франціа ѣ представител-ница и на нѣравственнѣй интересъ, за кой-то има право да иска здраво обеспечение: Той-зи интересъ ѣ Католическа-та вѣра. Има повече отъ двѣсти години отъ какъ ся сѣ поселили въ Кынѣ Французскы миссіонеры, кои-то и ся распространили тамъ Хрис-тианскѣ-тѣ цивилизациѣ. Богдыханъ Канъ-Хи, като позна тѣхни-ти заслугы уступилъ имъ ѣ земи и ѣ разрѣшилъ на вѣчни вре-мена на Католици-ти да си врышѣтъ свободно богослужение-то по всичкѣ-тѣ Имперіѣ. Тыа правдини бѣхъ отмѣнени отъ него-ви-те преѣмници; и Франціа постоянно ѣ протестовала противъ такво дѣйствіе и най-напоконъ споредъ послѣднѣй-тѣ трактатъ, кой-то бѣ заключенъ чрезъ Г. Лагрене рѣшено ѣ да ся дозволѣ

на Католици-те да си врышѣтъ богослужение-то въ нѣкои провинции, и ни єдинъ Католическій священникъ не може да бѣде наказанъ за исполненіе-то на своѣхъ-тѣ религыѣхъ. Нѣ и той-зи трактатъ не гы огради отъ фанатизмъ-тѣ. Священники-ты бѣхѣхъ искланы, и за да не бы да ся повторятъ пакъ тыа злодѣянія Франція има право да иска здраво обеспечение.

Ланъ въ Англійскій-тѣ парламентъ єдинъ членъ каза че Кынези-ты имѣтъ право да ся отдалявѣтъ отъ другы-ти народи и да избѣгѣтъ всеко съобщеніе съ тѣхъ; нѣ това ученіе не є основателно и не може да ся приеме безусловно.

Кынези-ты сѣ заключавали трѣговскы трактати, отъ кои-то и ся сѣ обогатявали, и кога ся сѣ договаряли имали сѣ право да гы приемѣтъ или да гы отхвърлѣтъ, нѣ тѣ сѣ гы приели, слѣдователно длѣжны сѣ да гы исплѣнѣтъ. Европа, кога-то направлява трѣговиѣхъ-тѣ си, какъ-то є по полезно, основавала ся є и на тые трактати, и сега може да настои на правдини-ти си.

Отъ това изложение ясно ся види, че двѣ-ти союзни дръжави въ дѣйствиє-то, коє-то сѣ прѣдприєли противъ Кынѣ задлѣгѣтъ за общый-тѣ європейскій интересъ. Нѣ начальници-ти на тыа дѣйствиа немогѣтъ да ся задовольтъ съ єдни обѣщанія на Кынезскы-ти Мандарини и ся сѣ рѣшили да влѣзѣтъ въ Пекинъ за да вземѣтъ отъ сѣщый-тѣ Богдыханъ задлѣженіе и да го присилѣтъ да даде достаточно обезпеченіе че ще удрѣжи задлѣженіе-то си. Защо-то ако бы полномощници-ты на сѣюзни-ти дръжави да заключѣтъ трактати само съ Мандарини-ти и чиновници-ти кынезскы, то и той-зи трактатъ ще остане мртѣвъ и подиръ малко время пакъ ще излѣзѣтъ несогласія, отъ кои-то ще избухне война.

И така сѣюзници-ты ще идѣтъ въ Пекинъ и ако посрѣщнѣтъ нѣкои затрудненія, то ще имъ ся даде ново подкрѣпленіе и рано или кѣсно ще достигнѣтъ цѣль-тѣ си.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Вниманіе-то на цѣль Европѣ е обрѣнѣто сега къмъ Шербургъ, гдѣ-то ще ся посрѣщне Английска-та кралица отъ Наполеона. Франция иска да придаде на тѣхъ срѣщѣ политическо значеніе; Двѣ особено важни причини ся побуждѣтъ на това; прѣва-та е, че Императоръ Наполеонъ иска съ това приглашеніе да покаже че нѣма още никакви непріятелскы замысли противъ Англія, и втора-та е че той ся надѣе съ това сближеніе да подѣйствова на Австрійскѣ-тъ политикѣ, коѣ-то много ся основава на охлажденіе-то по-между западни-ти дръжави и още по вече на своѣ-то сближеніе съ Велико-Британско-то Правителство, и отъ нѣкоѣ врѣмя насамъ поченѣла е да прѣчи на намѣрениѣта на Французско-то Правителство.

Ако не бы ималъ Императоръ Наполеонъ намѣрениѣ да досегне тѣхъ двойственнѣхъ цѣль съ приготовленнѣхъ-тъ въ Шербургъ демонстраціѣхъ, то не бы ималъ достаточнѣхъ причинѣхъ да придава такѣхъ торжественность на това събытіе, коѣ-то не сочи за ползѣна миролюбиви-ти нѣгови стремленія, коѣ-то той постоянно залѣга да ги посочи при всякій удобенъ случай. Франция ся готви да празнова открытіе-то на новъ единъ портъ; нѣ знаѣтъ ли читатели-ти ни що е Шербургскій-тъ портъ?

Извѣстѣно е че Императоръ Наполеонъ отъ какъ ся е вѣскачилъ на тронъ-тъ залѣгнѣлъ е да усили французскій-тъ флотъ, кой-то до него бѣше много напуснѣтъ. Всѣкий може да ся сѣти коѣ дръжава е побудила Французско-то Правителство да усили морско-то си вооруженіе; то не е нити Испанія, нити Швеція, нити Даниѣ, нити Россія нито пакъ нѣкоѣ друга отъ средиземни-ти Европейскы дръжави. И въ кратко врѣмя Франция ка-

то съ силѣ-тъ на нѣкоѣ черодѣйство приготи флотъ равенъ съ пръвый-тъ на свѣтъ-тъ Английскій флотъ. Нъ съ това цѣль-та още не бѣ досегнѣта. Не ѣ доста да има една дръжава морскѣ силѣ, за да бѣде тя сѣщо дѣйствителна сила трѣбѣ да има и една опора надѣждна и здрава, сирѣчь единъ ѣкъ укрѣпенъ портъ, въ кой-то да може флотъ-тъ въ противный случай да ся укрѣе и да ся устрои подъ забранѣ на табии-ти и на топови-ти, и да може отъ тамъ на всяко время да плаши противници-ти си. Такво укрѣпено мѣсто Франція не ѣ имала до послѣдни-ти времена, и това обстоятелство най добръ обьясняя разни-ти катастрофи, кои-то ѣ прѣтрѣпявалъ Французскій-тъ флотъ въ военни-ти времена при Лудовика XIV и Лудовика XV и най паче въ время-то на крѣвави-ти воини при прѣвѣ-тъ Имперіѣ. Наполеонъ III, съ своѣ-тъ особенѣ прозорливостъ обрѣнѣ и на той-зи прѣдметъ длѣжно-то внимание. Той тврѣдѣ добръ ѣ проумѣлъ, че морска-та сила на Франціѣ не ще бѣде уздравена до гдѣ не устрои такъвъ ѣкъ портъ като на примѣръ Плимуть и Портсмуть въ Англиѣ. И за това до гдѣ ся устроиваше флотъ, той ускори работѣ-тъ и въ Шербургскій-тъ портъ, коѣ-то бѣше поченѣта още въ царуваніе-то на Лудовика XIV по планъ-тъ на прочутий-тъ инженеръ Вобанъ. Нужда-та за такво едно укрѣпленіе на сѣверный-тъ брѣгъ въ Франціѣ позната ѣ отдавна, нъ нѣмало кой да испълни мысль-тъ. И ето столѣтний-тъ трудъ сега ся сврѣши, и значение-то на той-зи укрѣпенъ портъ ѣ по голѣмо сега, нежели въ друго время защо-то параходство-то ѣ скѣсило морскы-ти разстоянія. И единъ голѣмъ флотъ кога ся събере въ той-зи портъ може въ 24 часа да прѣхрѣвли Ламаншскій-тъ каналъ, кой-то отдѣля Англиѣ отъ Франціѣ и да ся ѣви нечаянъ и ненадѣянъ на Британскы-ти брѣгове съ силѣ войскѣ. Ето шо ѣ Шербургскій-тъ портъ! Нъ народъ-тъ въ Англиѣ ѣ доста прозорливъ за да не

забѣлѣжи какъ важность има това укрѣпено мѣсто и кое ие сѣ-
що-то му назначеніе. И за това не ие дивно че и вѣстници-ты и
Парламентъ-тъ, това тържество на Франціѣ посрѣщяхъ го
твърдѣ неблагоприятно. За да успокои на врѣмя общественно-го
миѣніе въ Англіѣ Императоръ Наполеонъ пригласилъ ие Англіѣ-
скѣ-тъ кралевѣ на това тържество, и тѣа отъ дипломатическо
приличіе не може да ся откаже отъ това приглашеніе. Нѣ той-
зи визитъ на кралевѣ-тъ губи свое-го политическо значеніе, за-
що-то въ самѣ-тъ Англіѣ не ся одобри и защо-то Нейно Вели-
кобританско Величество само ще замине прѣзъ Шербургъ и ще
пѣтува за Берлинъ да навѣсти дѣщерѣ си, за коѣ-то данѣ ся о-
жени Прусскій-тъ принцъ, братанецъ на Прусскій-тъ царъ и пре-
емникъ на прѣстолъ-тъ. Обаче не можемъ да мыслимъ че и Лудо-
викъ - Наполеонъ види въ той-зи визитъ искрено дружлюбие;
Нѣму бѣ потребна за той-зи случай само за очи тържественна
обстановка на сръдечно-то съгласіе, и той doby цѣль-тъ ся; а
въ тайнѣ твърдѣ добръ разбира че Шербургскій-тъ портъ не
ие устроѣнъ за да приеме гости въ него.

Кога въ Европѣ помежду Англіѣ и Франціѣ происхождѣтъ
двусмысленни церемонии, флотъ-тъ на двѣ-ти дръжави дружлюбно
дѣйствова въ отдалечени-ти води сръщу Кынѣ. Споредъ послѣ-
дни-ти извѣстія съюзни-ти воиски одрѣжали побѣдѣ надъ Кы-
нези-те при рѣкѣ Пейхо и отворили си пѣть въ Пекинѣ. Сopro-
тивленіе-то на Кынези-ти было доста силно. Нѣ и въ това дѣло
главнѣ-тъ роль играли Французи-ты и за това загубили повече
войници нежели Англичане-ты, кои-то какъ то ся случява часто
доше по кѣсно на мѣсто-то гдѣ-то былъ бой-тъ и намѣрили го-
товѣ побѣдѣ.

Да ся позавѣримъ пакъ въ Европѣ и да видимъ какъ тече
Германско-то несогласіе съ Даниѣ. Наши-ты читатели знаѣтъ,

че Германскій-тъ Сеймъ не пожелъ това дѣло връзъ себе си, и на нѣговый-тъ ультиматумъ Даниа даде отговоръ, кой-то ся бѣ прѣдалъ на особитъ Комитетъ за да го прѣгльда. Той-зи Комитетъ отредилъ, че не остава на Германскы-ти дръжави друго средство за да склонѣтъ Даниа да даде правдини на Нѣмскы-ти свои провинции, освѣнъ да ѣхъ понудѣтъ съ оружїе. Това заключение на Комитетъ-тъ, въ кою-то ся поюе най паче гласъ-тъ на Австриа прѣдставило не на сиймъ-тъ за да го обсъди, нѣ той още не не изрекълъ свое-то рѣшеніе. Помежду Австриа и Прусиа има голѣмо несогласіе въ той-зи въпросъ. Австриа настаива да ся приѣмѣтъ понудителни мѣри противъ Даниа, а Прусиа въздрѣжа дѣло-то и показва по-голѣмъ умѣренность, не ще да докарова това дѣло до крайность; зашто-то знае че той-зи въпросъ чисто Германскій ще ся прѣврѣне въ обще Европейскій и ще докара голѣми затрудненїя.

И така наши-ты читатели видѣтъ, че и безъ вѣсточный-тъ въпросъ, въ область-тъ на международни-ти въпроси има връзлчята, кои-то не можтъ да ся разврѣжѣтъ съ єдиѣ драсканицѣ на перо-то; и ако и да обръща восточный-тъ въпросъ всеобщо-то вниманїе, нѣ не не го погълѣлъ до толкъсь, гдѣ-то да скрѣе отъ очи-те на Европейскѣ-тъ публикѣ другы ако и по мало-важни, нѣ по близны затрудненїя.

Прѣгльдванїе-то на вѣтрѣшнѣ-тъ политикѣ на Европейскы-ти дръжави отлагамы до другѣ Книжицѣ.

ТРЪГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Нѣколко мысли за финансовый-тъ кризисъ. Въ прѣдидущи-ти наши Книжици често смы имали случай да споменувамы за трѣговскый-тъ кризисъ и увѣрены смы че мнозина отъ наши-ти

читатели желаютъ да знаютъ причины-ти на това неблагоприятно за тръговиѣ-тъ явление:

Извѣстно ю че голѣмы тръговскы кризиcи повтарѣтъ ся часто и доста правилно единъ подиръ другы въ извѣcно время. Далновидны чловѣчи часто прѣдвѣждѣтъ и напоменоватъ за тѣхъ съ время; нѣ гласъ-тъ имъ остава гласъ вопіющій въ пустынѣ. Мы добръ помнимъ че въ четиридесѣта-та година нѣкои си Фридрихъ Енгельсъ въ свое-то сочинение: »положеніе на рабочій-тъ класъ въ Манчестеръ» положително казва, че въ Англіѣ тръговскы-ты кризиcи ся повтарѣтъ періодически чрезъ 5 или 8 години, и много другы списатели отдавно ся показвали на економическій-тъ законъ, на кой-то ся опира това смѣтаніе. Нѣкои-си Викентій Нольте, чловѣкъ съ голѣмъ опытность и познание въ еднѣ книжицѣ, коѣ-то ю издалъ на 1845 г. ясно ю изложилъ главни-ти посокы, кои-то можѣтъ всекогы да ся забѣлѣжѣтъ въ тръговскій-тъ кризисъ: отъ начало на нѣкоѣхъ вънкашнѣхъ причинѣхъ приливѣтъ голѣмы капиталы (overstocking) кои-то неможѣтъ скоро да ся облѣжѣтъ въ нѣкои прѣдприѣтиѣ. Така подиръ 1820 год. бѣхъ прилѣли голѣмы капиталы въ Англіѣ отъ голѣми-ти печалби, кои-то добы Англійска-та тръговѣѣ подиръ миръ-тъ, отъ всеобщо-то распространение на машини-ти си. Въ начало-то на текуще-то десятилѣтіе сѣщо бѣхъ прилѣли свободны капиталы, защо-то тръговѣѣ-та бѣ ся въспрѣла споредъ войнѣ-тъ противъ Россіѣ. Най ясна посока на такво положеніе ю лихва-та, коѣ-то спада много долу, и учетъ на записи-ти (сконто). А споредъ тѣхъ причинѣхъ всички-ти стоки ставѣтъ по-сѣжни; Спекуляциѣ-та мысли че стока-та ся трѣси за това и цѣна-та ѣ ся качюва. И ся сили да умножи произведение-то на стока-тъ, почева нови прѣдприѣтиѣ и ся надѣе на голѣмъ печалъ, защо-то стоки-ти отъ день на день посѣжни ставѣтъ; и така помалко

понамалко поглътца не само свободни-ти капитали, нъ чясто надминува и годишний-тъ доходъ народный, а стока-та не само не ся тръси, нъ още и толко ся продава защо-то цѣна-та ѿ става висока, и спекуляторы-ты оставжтъ измамены и неможжтъ да посрѣщжтъ плащаніе-то си. Между 1820—1824 год. въ Англіѣж капиталисты-ти незнаахж що да чинжтъ съ капитали-ти си и най спѣшши спекуляции лесно добывахж капитали. Американскы-ти республики, кои-то въ єднѣж ношѣ изникновахж като гѣби и ся губахж по-диръ три дена безъ да оставжтъ слѣдъ, безъ вѣско затрудненіе правахж въ Лондрѣж заемъ отъ 6,700,000 лири стерл. Извѣстно още колко глави бѣхж сж сликали на 1853 год. Естественно єе че капиталъ-тъ съ той-зи начинъ нахожда си много канали за да ся изнесе и послѣжнѣва; сконто-то ся вѣскачи, трѣговци-ты, кои-то давахж капитали-ти си съ малѣ лихвѣж, принуждены сж самы да земжтъ на заемъ за высокѣ лихвѣж; а стоки-те оставжтъ непродадени, догдѣ трѣговци-ты не ся рѣшжтъ да продавжтъ подолу отъ колко-то имъ струва. И кога крайность-та гы понуди да ся рѣшжтъ на тѣхѣж мѣрѣж, то като че ся възстановява равновѣсіе въ трѣговиѣж-тѣж, нъ само до повторение на исто-то положение.

Чюдно бы было само єдно, какъ най опитны-ты трѣговци още до сега не ся сж научили да прѣдвѣжджтъ тѣе случаи. Нъ извѣстно єе че трѣговци-ты малко ся грыжжтъ за общественж-тѣж економіѣж и трѣговскѣж-тѣж историѣж. И какъ-то вижда ся не сж трѣговци-ты, кои-то проумѣвжтъ най добрѣ трѣговскы-ти дѣла, и книгопродавци-ты знажтъ че политико-економическы списанія най малко ся четжтъ отъ трѣговци. Нъ наша-та Книжнина нѣма още такви списанія, и наши-ты Книгопродавци нѣма на кого да ся плачжтъ, за това и мы днесъ намѣсто Книжевный дневникъ прѣдлагамы на читатели-ти наши:

ПРОМЫШЛЕННЫЙ ДНЕВНИКЪ.

Въ едно кратко пътуваніе по Бессарабиѣ имамъ случаи да видимъ едни новы машини, коѣ-то мыслимъ, отъ всички-ти земеделческы машини, ще има най голѣмо внимание. Много сме ся чудили, кога пръвъ път видѣхъ машини коѣ-то шиет дрехы, и шие по хубавѣ отъ най искусный-тъ шевачъ, нѣ още повече сме ся почудили, кога видѣхъ машини, коѣ-то жьне или да речемъ по добръ коси жито, и не само коси нѣ и на снопове събира. Извѣстно е че время-то за жетвъ-тъ е късо и често не пристигатъ рѣцѣ да събиратъ Божиѣ благодать. За да ся устрани това стѣснение и да ся освободи земеделіе-то отъ такви прѣпятствия чловѣческый-тъ умъ е измыслилъ машини, и до толкъс усовершены, гдѣ-то повече нищо не можемъ да чыкамы отъ неѣ. Отдавно ся употребляють машини за косение, нѣ всички-ты машини до сега сѣ имали едно голѣмо неудобство; защото трѣбваше чловѣкъ да събира скосени-ти класове, а това е много тяжка и невѣзможна работа. Сега и това неудобство е устраниено, и машина-та сама и коси и събира класове-ти въ снопове. Машина-та, коѣ-то имамъ случаи да видимъ съ помощъ-тъ на единъ чловѣкъ и едно рало волове или конѣ можи да искоси въ единъ день отъ 8 до 10 дилума чисто и равно, и да складе скосено-то на правилни снопове, така гдѣ-то чловѣческа-та рѣка никогы не може изврши. И на истинѣ има на що да ся почуди чловѣкъ. Една таква машина, какъ-то научихъ въ Липискѣ струва до 700 фиорина среб. и най много ся славятъ земеделческы-ти машини отъ фабрикъ-тъ на доктора Вилгелма Гамта въ Липискѣ.

ОБЩИЙ ДНЕВНИКЪ.

— Въ Бенгази на Сѣверный-тъ брѣгъ на Африкѣ появила ся е болѣсть, коѣ-то медицинскый-тъ съвѣтъ, кой-то бѣше отре-

день отъ Правителство-то да ѣх издири, объяви че не чума, и
всички-ти дръжави, кои-то имѣтъ сношение съ той-зи край при-
ѣли сѣ мѣри за да не ѣх допустѣтъ да ся распространи.

— Отъ послѣдни-ти смѣтки на Английскій-тъ Банкъ, кои-то
ся поавихѣ прѣзъ дене-ти видимъ че хартии (кайма) има
въ обръщение на 20,817,045 лир. стерл. а металическѣ моне-
тѣ въ каскѣ-тѣ му на 17,340,421 лири стерлини.

М Ъ С Я Ц О С Л О В Ъ .

за

1859,

Пространенъ, сирѣчь какъвъ-то Българска-та Книжнина го е прѣдначрѣтала да става всѣка година, хванъ да ся печати. Настоятелство-то прие за него нѣколко материялѣ, нъ защо-то желаетъ да го направи за да хване мѣсто и за 1858, но коѣ-то не пристигна да издаде такъвъ, за това моли наши-ти родолюбиви учени да ся потрудѣтъ да напишѣтъ по нѣщо оригинално за да ся помѣсти у този общеполезенъ Мѣсяцословъ. Освѣтъ това Настоятелство-то моли възкачени-ти настоятелства на Българскѣ-тъ Книжнинѣ да му прѣдизвѣстѣтъ до колко Мѣсяцослова могатъ ся распоряди освѣтъ онѣзи идѣ-то ще ся дадѣтъ безъ заплатѣ на помощници-ти на Книжнинѣ-тъ.

Цариградъ

1858. 15 Іулія.

НАСТОЯТЕЛСТВО-ТО

на

БЛЪГАРСКѢ-ТЪ КНИЖНИНѢ.

Подписка-та за спомоществование-
то на Българскы-ти Книжици и
на Българ. Книжнинѣ приѣма ся
отъ тыѣ лица:

Отъ Настоятели-ти на БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ
Г. Г. К. Мариновича и К. В. Славновича въ Цариградъ.

Отъ Г. Пантели Х. Г. Кисимова въ Трново.

- » » Т. Х. Бойчова въ Шуменъ.
- » » Братѣа Х. Петкови въ Русчукъ.
- » » Сав. І. Гамзовенова въ Видинъ.
- » » Радѣа Теодорова въ Силистрѣ.
- » » Братѣа Георгиевичъ въ Варна.
- » » А. Н. Каракашъ въ Свищовъ.
- » » Димитра Трайкова въ Софій.
- » » Господина Данчева въ Сливенъ.
- » » Ст. Арпаудова и сынъ въ Габрѣво.
- » » Георги Карловскій въ Тулча.
- » » Нещѣ Х. Матеѣва въ Едрене.
- » » Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивъ.
- » » Ст. Грунгогу въ Къзанлъкъ.
- » » Иванча Стоѣанова въ Ескы-Зааръ.
- » » Христогуза Чорбаджи въ Хаской.
- » » Д. Х. Тузева въ Калюферъ.
- » » Братѣа Х. Гюрови въ Самоковъ.
- » » Дим. Явандѣва въ Дупница.
- » » Кара-Никола Ангелова. Въ Т. Пазарджикъ.
- » » К. Фотинова въ Смирна.
- » » Хр. Георгиева въ Букурещъ.
- » » Мих. Поповича въ Ибраила.
- » » М. и А. Авраамовича въ Гюргево.
- » » Епѣлогиѣа Георгиева въ Галацъ.
- » » Отца Архимандрита Наоданаѣа Стоѣановича Начал-
ника на Добровецкый-тъ мѣнастырь въ Яшь.
- » » Г. Шопова въ Измаилъ.
- » » Николаѣа Хр. Палаузова и Ст. Томковича въ Одессѣ.
- » » Ат. Михайлова въ Виѣниѣ.